Historische Kring Eemnes

Maart 2001 jaargang 23, nr. 1

Verschijnt viermaal per jaar

Bestuur

Voorzitter	mw. L. v. Eijle	Geuzenweg 284, Hilversum
Vice-voorzitter	H. v. Hees	Kerkstraat 15
Secretaris	R.v.d. Schaaf	Hasselaarlaan 46
Penningmeester	J. J. Smids	Graanoogst 3
Leden	R. Ruizendaal	Laarderweg 31
	mw. M. v.d. Schaal	Watersnip 14
	J. v. Wijk	Raadhuislaan 39
	J. Frantsen	Streefoordlaan 4

Contributie H.K.E. *f* 25,00 per jaar, exclusief porto-kosten *f* 10,00.
Girorekening nr. 2080362

Losse nummers kwartaalboekje *f* 10,00 exclusief *f* 2,50 porto-kosten.

Ledenadministratie, adreswijzigingen en verkoop losse nummers:	B. van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, tel. 5314689
Redactie	J. Smids, 5387572
Typewerk en correctie	M. Achthoven, B.van Wijk
Opmaak	H. v. Gelder, J. Smids

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Inhoud

Jaarvergadering HKE	
Van de redaktie	2
Werkgroepen	3
Oudheidkamer	3
Aanbiedingen	
Herinneringen	185
Reactie op artikel Gieskens	187
Tentoonstelling Oudheidkamer	188
Schenkingen HKE	188
Historie van het Openbaar Onderwijs (deel III slot)	189
De gastvrijheid van Deken De Beer	200
Interviewen iets voor U?	202
Interview met mevrouw Hage-Heijligers	203
Gezocht	210
Wie doet er mee?	
Wie weet er van?	211
Nogmaals de merklap van de familie Van Isselt	212
Sporen van het geslacht Van Isselt tot in Middeleeuwen	214
Van de penningmeester	220

Vrienden van de Oudheidkamer

Vorig jaar konden Vrienden van de Oudheidkamer hun eerste bijdrage leveren aan verbetering van de tentoonstellingsruimte. Vier wisselllijsten konden worden overhandigd aan mw. V.d. Schaal die alle tentoonstellingen voorbereid en inricht.

Voor de komende jaren hebben we een ander project op het oog.

Al jaren hangen er in de Oudheidkamer 6 werken van de schilder Fabius die betrekking hebben op Eemnes. Deze werken hebben wij in bruikleen. De huidige eigenaar heeft te kennen gegeven de schilderijen te willen verkopen met voorkeur aan de Historische Kring.

Het bestuur is van mening dat deze werken een waardevolle bijdrage leveren aan de historie van Eemnes…., maar de kosten.

Gelukkig zijn er Vrienden!

In 4 jaar tijd hopen de Vrienden (en als u mee doet eerder) het bedrag van f 4000,- bij elkaar te sparen om deze werken voor Eemnes te behouden en aan de Kring cadeau te doen.

Vindt u het een goed initiatief? Voor minimaal *f* 30,- bent u al Vriend van de Oudheidkamer!

Zie de folder met bon in de Oudheidkamer of bel 5387572

Van de redaktie

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 mei 2001. Handgeschreven of getypt naar M. Achthoven, Laarderweg 71; op diskette naar J. Smids, Graanoogst 3.

Werkgroepen

Monumenten	M. Beel	Plantsoen 9	5313290
Biblio/topografie	P.Kaarsgaren	Willemserf 78	5386676
Genealogie	H.v. Hees	Kerkstraat 15	5389849
Recent Verleden	A. den. Boer	Aartseveen 32	5389297
Klederdracht Eem- en Gooiland	J. Eggenkamp	Laarderweg 2	5387265
Tentoonstelling	M. v. d. Schaal	Watersnip14	5317093

Oudheidkamer

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

Eemnes 650 jaar

GEZOCHT: FOTO'S VAN PERSONEN

In het jaar 2002 gaan wij vieren dat Eemnes 650 jaar stadsrechten heeft.

In het kader van dit feest wil de Historische Kring Eemnes een boek gaan uitgeven. Het is de bedoeling dat het een familieboek wordt, waarin de Eemnesser families tussen ± 1675 en 1920 beschreven worden. Naast stamboomoverzichten willen de samenstellers veel foto's in het boek zetten.
De werkgroep Genealogie heeft in de loop der jaren al veel foto's verzameld. Het streven is echter om van alle families uit de periode 1850 – 1920 enkele foto's af te drukken.

Wat zoeken we precies:
Foto's van personen of groepen. De personen moeten geboren zijn voor 1921. Gezinnen waarvan één of meer kinderen geboren zijn voor 1921 worden ook in z'n geheel opgenomen.
LIEFST PORTRETFOTO'S.

Wanneer u foto's voor het boek beschikbaar wilt stellen, dan laten wij zo snel mogelijk een foto van de foto maken. Binnen één of enkele dagen hebt u de foto terug.

Wilt u foto's leveren voor het boek of wilt u informatie over onze manier van werken, neemt u dan contact op met:

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035-538 9849

Van de Penningmeester

Contributie
In de jaarvergadering van 16 maart 2001 is besloten de contributie per 2002 te verhogen. Deze verhoging komt niet zo maar uit de lucht vallen. Al in 2000 was men van mening dat een verhoging op zijn plaats zou zijn. Op voorstel van de penningmeester werd besloten de contributie verhoging in 2002 te doen plaatsvinden gelijk met de overgang van guldens naar euro. De contributie is thans vastgesteld op 14 euro (*f* 30,85). Postabonnementen 18.50 euro (*f* 30,85).

MEENTWEG 69 / 67B en de familie Van den TWEEL

Meentweg 69 is een oude boerderij, die van binnen nog originele oude onderdelen heeft, zoals het gebinte, de brandmuur, de haard en het rookkanaal. Omdat het pand ongeveer 50 jaar geleden een nieuw jasje heeft gekregen, dat niet past bij de oorspronkelijke stijl van de langhuisboerderij, staat het niet op de monumentenlijst. Dit verhaal over de boerderij en de bewoners gedurende 250 jaar, geeft echter wel een heel stuk historie van een Eemnesser boerenbedrijf.

Aanzicht in 1957: het dak van Meentweg 69 was in 1956 vernieuwd en ook de muur aan de zuidkant. De voorgevel was nog oud gebleven. Aan het donkere stuk muur, links voor, kan je zien, dat het woongedeelte aan de zuidkant ongeveer 60 cm breder is gemaakt; dwz even breed als de deel.

Als ik in oktober bij Hoveniersbedrijf Van den Tweel kom, om de hoofdmaten van de boerderij op te nemen, zit Gerard te telefoneren, in zijn kantoor dat aan de noordkant van de boerderij is bijgebouwd. Hij heeft het druk, maar is toch erg benieuwd naar de gegevens die al zijn verzameld. Bij het zien van enkele foto's van zo'n 50 jaar geleden, realiseert hij zich, dat hij bij de tekeningen van

de verbouwing ook nog een luchtopname heeft uit die tijd. Die foto helpt voor de beeldvorming, want in de laatste 50 jaar zijn er herhaaldelijk aanpassingen en verbouwingen geweest.

Situatie 50 jaar geleden

In 1950 trouwt Gerrit van den Tweel met Corrie Hoofd. Gerrit is geboren en opgegroeid op de boerderij Meentweg 69. Hij zal zijn vader Peel opvolgen als boer, maar is dan formeel nog in loondienst van zijn vader. Omdat er voor het echtpaar nog geen geschikte woonruimte is in de boerderij, wonen zij eerst een paar jaar in een klein gedeelte van Meentweg 7. De indeling van de boerderij Meentweg 69 is in 1950 mogelijk nog zoals 200 jaar geleden. Er is al wel elektriciteit en stromend water, maar er wordt nog gekookt op de deel. Daar staan twee fornuizen: een kolenfornuis voor het koken en een houtfornuis voor warm water. Op een plank staan ook nog vier petroleumstellen, waar op wordt gekookt als het kolenfornuis niet aan is. Er werd kort daarvoor nog geslapen in bedsteden. Bijgaande plattegrond geeft de indeling in die periode en de belangrijkste maten.

Voor de kadastrale Sectie A355, waar de boerderij staat, zijn er vanaf de aan-

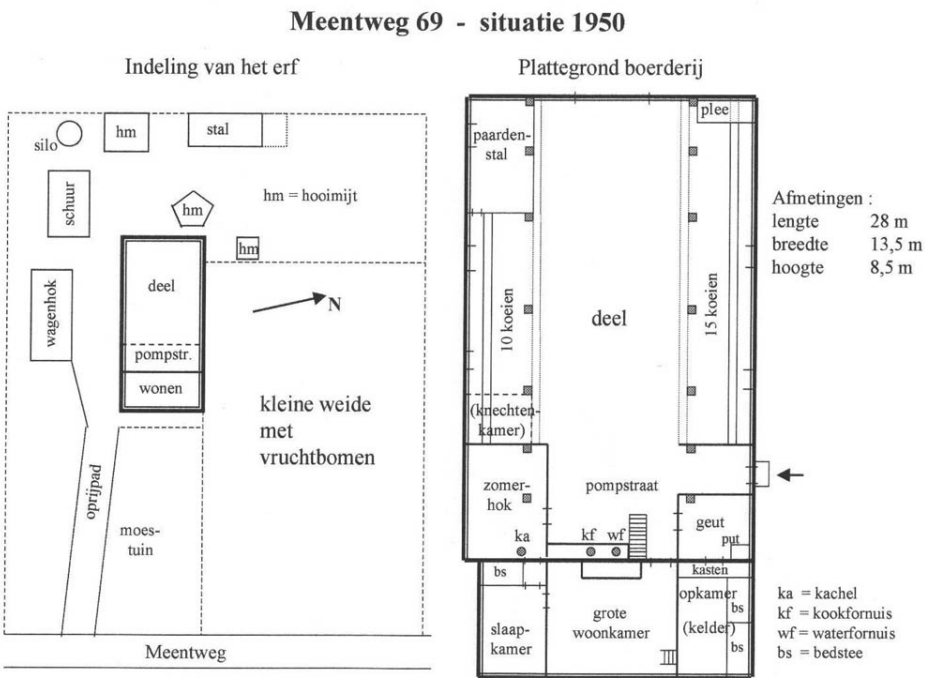

vang van de registraties van het Kadaster (in 1832) tot in de vijftiger jaren geen wijzigingen geweest. Al die tijd was de omschrijving *huis, plaats en schuur*. De sectie heeft een oppervlakte van 2240 m^2 en omvat alleen de boerderij met het erf. Pas in 1956 meldt het Kadaster de eerste *vernieuwing*.

Op blz 98 van het in 1999 verschenen boek Eemnes, Geschiedenis en Architectuur staat een foto van een klein schuurtje aan de noordkant. Daarbij spreekt men ten onrechte over een oud bakhuisje. Dat komt door een al in 1990 gemaakte vergissing bij het Monumenten Inventarisatie Project. Het los staande gebouwtje is echter niet van de achttiende eeuw, maar van ongeveer 1956 en het is nooit als bakhuisje gebruikt. Toen het woonhuis werd gemoderniseerd, heeft men een klein schuurtje laten bouwen. Het voorste deel werd "melkschuurtje" genoemd en was voor de melkbussen en -emmers. Het achterste deel was "fietsenschuurtje". Daar stond ook een fornuis voor warm water en een lavet voor de was. Dikwijls werden de kinderen er in gewassen. Dit schuurtje staat daarom ook niet op bijgaande luchtopname van de boerderij in 1952, maar wel op de foto van 1969, met het omtrekken van de linden.

Vernieuwing boerderij; later ook hoveniersbedrijf

Sedert 1956 is er een reeks van verbouwingen geweest. Deze waren eerst gewenst voor een economisch betere bedrijfsvoering en voor prettiger wonen. Later waren ze een gevolg van de splitsing van bedrijf en gebouw voor de toekomst van de drie zoons Van den Tweel. Toen Gerrit en Corrie in 1952 op de boerderij kwamen wonen waren er 32 melkkoeien. Vanaf 1965 konden ze sterk uitbreiden, waardoor er al 65 waren in 1978. Het voorhuis, dat eerst aan de zuidkant een uitsluitend rieten dak had, kreeg een dak van dakpannen, een dakkapel, nieuwe buitenmuren en een geheel andere indeling van de ramen. Daarbij kreeg het woonhuis dezelfde breedte als de deel. Tot 1956 was het woonhuis aan de zuidkant ongeveer 60 cm smaller. Het woonhuis kreeg aan de zuidkant een ingang, waarbij een gangetje werd gemaakt op de plaats van de bedstede tussen zomerhok en slaapkamer (zie plattegrond). Ook kreeg het dak aan de noordkant van het woonhuis een knik, zodat er aan die kant meer ruimte kwam voor een trap met overloop en er een normale deurhoogte mogelijk was.

Het Kadaster geeft van de verbouwingen voor Sectie A355 slechts de volgende indicaties: 1956 *Vernieuwing*, 1957 *Aanbouw*, 1965 *Stichting*, 1969 *Stichting* en 1970 *ged. Verw*. Volgens de herinnering van Gerrit en Corrie betreffen de indicaties: in 1956 vergroting woonkamer, nieuw dak met dakkapel op woonhuis en bouw kleine schuurtje, in 1957 aanbouw voor de Jacobsladder voor hooitransport en vervanging van de houten stal achter door een hoge stenen schuur, in 1964 / 1965 vervanging van het houten wagenhok aan de zuidkant door een stenen schuur voor varkens, in 1969 / 1970 nieuwe voorgevel en verdere vernieuwing woonhuis.

Het land aan de westkant van de boerderij heeft omstreeks 1950 nog ongeveer het oppervlak zoals vermeld in de Kadastergegevens van 1841 voor Aart de Bruijn. Dat zijn twee stroken tot aan de Gooiergracht; samen ongeveer 65 m

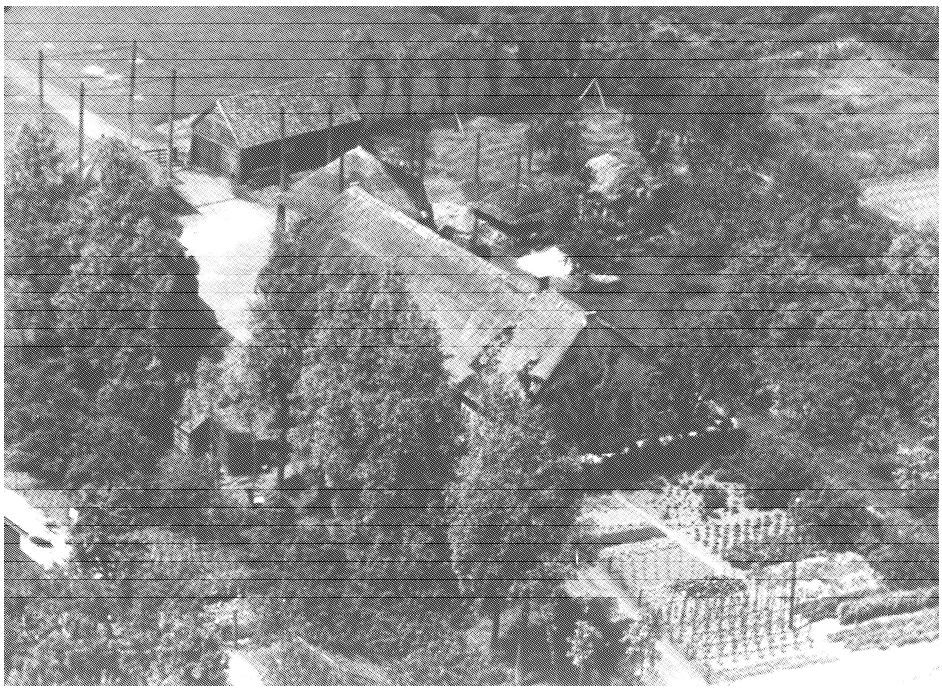

Deze luchtfoto is omstreeks 1952 genomen uit het zuid-oosten. We zien de boerderij en het erf, voordat de verbouwingen waren begonnen. De voortuin was geheel groentetuin en rechts (noord) is een weitje met vruchtbomen. Let ook op de oorspronkelijke vijfkantige hooiberg direct achter de deel.

breed. De totale lengte van de stroken is ongeveer 1350 meter en het totale oppervlak is bijna 9 ha. Volgens de kaart 1:10.000 van de ruilverkaveling omstreeks 1940 staat de boerderij op de zuidelijke strook, die lange tijd *Jacob Eversens Erf* werd genoemd. De oudste kaart van het Kadaster (ca 1832) geeft echter een ander beeld. Daar staat de boerderij op de noordelijke strook, het *Dirk Blommen Erf*. Vreemd genoeg zijn de grenzen van de bij de boerderij behorende secties A349 t/m A359 ook iets verschillend getekend, terwijl deze stukken land bij alle eigenaars gelijke grootte hadden.

In de Eempolder, direct oost van de Meentweg had Peel van den Tweel door de ruilverkaveling omstreeks 1942 een belangrijke verbetering gekregen. Namelijk een aaneengesloten stuk van ca 4 ha tegenover Meentweg 63. Daarbij werd nog ca 20 ha gehuurd van de heer Kretschmar (aanvankelijk van zijn schoonvader Baron Hardenbroek). Door de aanleg van de A27, moest men omstreeks 1970 een groot deel aan de westkant verkopen, maar daardoor werd nieuwbouw en uitbreiding van het eigendom aan de oostkant mogelijk.

In 1978 heeft vader Gerrit met de zoons Rinus en Kees een maatschap gevormd om de boerderij gezamenlijk voort te zetten. Aan de oostkant van de Meentweg werd een moderne ligboxenstal in gebruik genomen, met een melktank en plaats voor ongeveer 90 melkkoeien. In 1980 is daar een woonhuis bij gebouwd (Meentweg 14), waar de oudste zoon Rinus ging wonen, met zijn vrouw Marion Roodhart. Het vee was intussen verhuisd van de deel en de losse schuren op het erf naar de ligboxenstal.

In het vroege voorjaar van 1969 werden de twee lindebomen omgehaald, als voorbereiding tot het vernieuwen van de voorgevel. We zien hier de oude gevelindeling. Links het raam van de slaapkamer van de ouders. Rechts het raam van de opkamer, boven een raampje van de kelder. In 1970 kwamen er twee beukebomen voor het huis, maar die beginnen nu hinderlijk groot te worden.

Vader Gerrit en moeder Corrie bleven met Kees en Gerard op de oude boerderij wonen. In 1988 is de maatschap opgeheven. Gerrit en Corrie verhuisden naar de Parklaan. Kees heeft van de oude stal later een mooie ruime woning gemaakt en woont daar met zijn vrouw Hanneke van der Kooy (adres Meentweg 67B). Gerard woont in het voorhuis van de boerderij met zijn vrouw Rina Kerkhof (het oorspronkelijke adres Meentweg 69). Al van jongs af voelde hij niet voor het boerenbedrijf. Hij heeft een hoveniersbedrijf opgericht, waarvoor hij een stuk land achter de oude boerderij

In 1969 werd de voorgevel vernieuwd, terwijl er aan het dak en binnen al heel wat wijzigingen waren aangebracht. Er kwam een geheel nieuwe indeling van de gevel, met ramen zoals ook in moderne bungalows werden toegepast. Daardoor verloor het pand wel een belangrijk deel van het oude karakter. De huidige bewoners van het voorhuis, Gerard van den Tweel en zijn vrouw Rina, zijn van plan om de oude stijl zoveel mogelijk te herstellen.

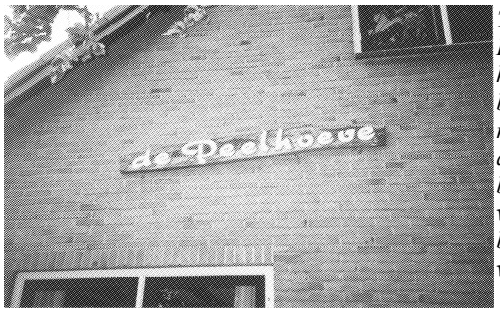

Toen in 1975 Gerrit van den Tweel en Corrie Hoofd 25 jaar getrouwd waren, vonden de kinderen het een goede gelegenheid om de boerderij een naam te geven. Men schonk het naambord de Peelhoeve*, om eer te bewijzen aan vader Peel van den Tweel, die aan het begin van de twintigste eeuw op de boerderij was komen werken en heeft gezorgd voor een belangrijk vervolg voor de familie op Meentweg 69.*

gebruikt en aan de noordkant een kantoor heeft laten bouwen. De uitgifte van huisnummer 67B lijkt wat vreemd. Dat is echter zo gedaan, omdat nummer 69A al in gebruik was genomen voor een huis van Wim Eek aan de noordkant van nummer 69. Aan de zuidkant bestonden nummer 67 en 67A al voor de boerderij van Kees Eek.

Herinneringen aan vroegere jaren

Het leven in de vijftiger jaren was onvergelijkbaar met het leven op een moderne boerderij: op de deel werd de grote ketel op het fornuis voor warm water 2 à 3 maal in de week gebruikt om aardappels te koken voor de varkens. Op maandag werd die ketel schoon gemaakt en werd de was er in gekookt. De boerin had hulp van een dienstmeisje voor dag en nacht, maar de inwoning van haar en twee knechten vond Corrie maar onvrij voor het huiselijk leven van het jonge gezin. De boer had in zekere zin meer vrijheid dan nu, door de hulp van twee knechten. Één knecht sliep in een hokje met een bedstede op de hilt, boven de koeien aan de zuidkant. De andere knecht sliep op de zolder en het dienstmeisje had de opkamer. In de vijftiger jaren was het al moeilijk geworden om goede ervaren knechten te krijgen. Vroeger waren de knechten namelijk vaak boerenzoons, die uiteindelijk zelf boer wilden worden, maar in de vijftiger jaren kwamen de knechten dikwijls uit gezinnen zonder boerderij en zij wisselden snel van baas. De boerenzoons kozen meer en meer voor andere beroepen.

Gerrit kwam met 13 jaar van de lagere school en moest direct aan het werk. Het was toen crisistijd. Hij was een nakomertje en deed al snel mee met de andere kinderen, die allen nog in het bedrijf werkten. Later volgde Gerrit de 3-jarige winteravondcursus van de Lagere Landbouwschool, die in Blaricum werd gegeven door meester Van Gils. De gesprekken thuis gingen altijd over de boerderij. Gerrit had 's zomers vrijwel geen tijd voor ontspanning. 's Winters had hij wel wekelijks een kaartavond. Als jongeman van 18 jaar ging hij op zondag ook biljarten in het café van Jan Eek in de Kerkstraat. Zij dronken

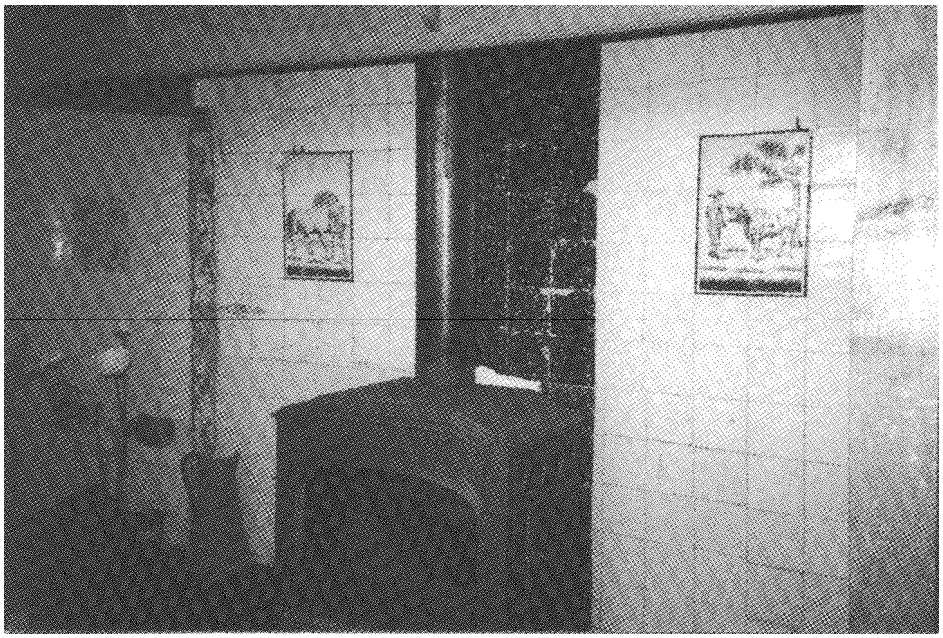

De schouw in de grote voorkamer is grotendeels bewaard gebleven en heeft nog enkele tegeltableaus, zoals die vroeger veel werden geplaatst.

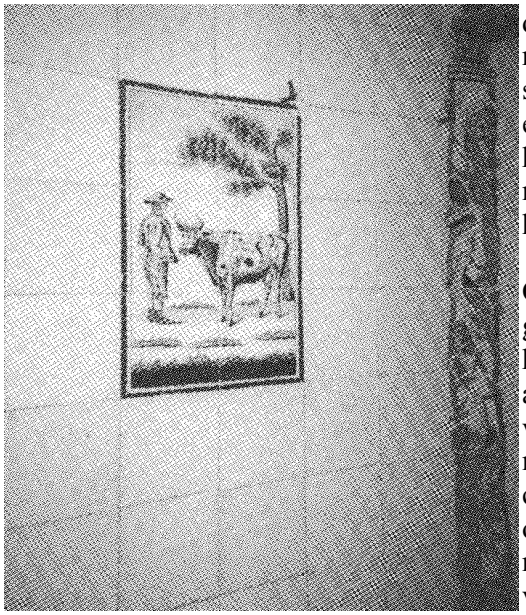

Detail van de schouw met originele tegeltableaus

dan Boerenjongens. Op de boerderij was normaliter geen alcoholische drank aanwezig. Toen Gerrit en Corrie in 1952 op de boerderij kwamen, zorgden ze wel dat er met de hooibouw een krat pils in huis was.

Ook de boerderij toont herinneringen aan vroeger. Als je nu binnen komt vallen de oude binten op, die al eeuwen het dak dragen. Er is veel aan de boerderij veranderd, maar dit belangrijke deel van de constructie is gebleven en wordt ook getoond in de verder gemoderniseerde omgeving. Een dwarsbint van de vroegere deel, nu in de woonkamer / keuken van Kees en

Hanneke, is gemaakt van een erg kromme stam. Op de voorzolder boven de oude woonkamer kan je ook nog goed zien dat de boerderij geleidelijk is verzakt: de vloer van de zolder loopt scheef; aan de noord-oostkant is de vloer ongeveer 30 cm hoger dan bij de brandmuur aan de zuidkant. Veel boerderijen in Eemnes vertonen dezelfde verzakking. Dit komt, doordat de op veen gebouwde delen geleidelijk weg zakken. De noord-oostkant zakt niet weg, want daar is het veen tot op het zand uitgegraven voor de kelder.

Boven, op de nieuwe overloop, is nog de oude schoorstenen met een houten luik, voor toegang tot een rookkanaal. Daar naast is de *spekkast*, waar vroeger gerookt spek werd bewaard. Als je ziet hoeveel hout er binnen in de schoorsteen is verwerkt, is het verwonderlijk dat er niet vaker brand ontstond. Achter het luik zie je nog de zwart geblakerde balk, waar vroeger spek aan werd gehangen. Gerrit en Corrie van den Tweel herinnerden zich in dit verband nog een anekdote. De kennis Jan Looman, die woonde op Wakkerendijk 100, hing er jaarlijks ook wat worsten bij om te roken. Na jaren kwam hij niet meer, maar zonder verklaring. Later vond men bij een verbouwing, op een plank onder in de schoorsteen verkoolde resten van worsten, die van Jan Looman moeten zijn geweest. Zou hij hebben gedacht, dat zijn worsten waren afgenomen door familie Van den Tweel? Gelukkig stelde hij hen later in dat opzicht gerust. Hij was niet meer gekomen, omdat hij zelf niet meer slachtte.

Het huidige aanzicht van Meentweg 69, met de indeling van de voorgevel, die in 1969 is ontstaan. Verder zien we rechts het "melkschuurtje" van 1956, achter-rechts het dak van de schuur van 1957 en links de schuur van 1965.

De familie achter de boerderij omstreeks 1930. Vader Peel van den Tweel (3e van links) was de tweede echtgenoot van moeder Giep Pen (2e van rechts), die eerder getrouwd was geweest met Gerrit Post (1874 - 1908). We zien hier verder vlnr: Anna Post (1901 - 1948), Aaltje vd Tweel (1915 - 1985), Gerrit vd Tweel (geb 1920), Jansje Post (1908 -1984) en Kees Post (1904 - 1977)

Boven, in de zuidoosthoek boven de vroegere slaapkamer, is nog een zoldertje. Dat zoldertje werd in de tweede wereldoorlog gebruikt om een voorraadje gedorst graan te bewaren. In die tijd verbouwde Peel van den Tweel nog graan op het land achter huis bij de Gooiergracht, maar ook op een stuk land waar nu de tennisbanen liggen, achter de schilder Jan van 't Klooster, die woonde op Meentweg 9. Je kwam daar via zijn "dam".

In de noord-oosthoek, onder de opkamer, is nog de oude kelder, die een tongewelf heeft. Aan de noordkant zitten twee kleine raampjes, zodat er koel daglicht in de kelder valt. De kelder is dieper gemaakt om stahoogte te krijgen, maar de pekelbakken zijn gebleven. Gerrit herinnert zich nog dat moeder Giep er pekelvlees maakte, ham in het zout zette om vervolgens te roken en dat de kelder de bewaarplaats was voor kaas, roomboter en karnemelk. Pratend over melk komt nog een herinnering boven: Gerrit wist welke koe de lekkerste melk gaf. 's Morgens vroeg werd die koe het eerst gemolken en dan dronk hij warme melk, als eerste ontbijt; uit een deksel van de melkbus.

Over het schuurtje, dat in 1956 is gebouwd, herinnert zoon Rinus zich nog, dat het tot ca 1968 jaarlijks werd gebruikt voor de slacht van twee varkens. Op een zaterdag in november werd het fietsenschuurtje ontruimd. Voor de slacht kwam een slager aan huis. De varkens hingen dan zondag aan de leer en op maandag kwam de slager terug om het werk af te maken. Dat was nog een heel karwei. Hij maakte leverworst, bloedworst, metworst en balkenbrij. Later gingen de hammen en het spek in de pekel en vervolgens werd het gerookt. De karbonade ging in de weckfles. Zelfs de blaas werd nog gebruikt. De slager blies ze op, bond er een touwtje om en hing ze aan de zolder om te drogen. Voor vastenavond maakten de kinderen er een rommelpot van en daarmee gingen ze langs de deur in de buurt.

We weten niet welke ingrijpende vernieuwingen er vóór de kadastrale registratie (vanaf 1832) aan de boerderij zijn aangebracht. Waarschijnlijk is heel vroeger de boerderij geheel vervangen en iets hoger geplaatst. Aanwijzing tot die veronderstelling zijn resten van bestrating van oude gele bakstenen (lengte 11 tot 15 cm en dikte 4 tot 5 cm; dus groot maatverschil). Deze heeft men omstreeks 1948 gevonden aan de noord-oostkant van het voorhuis en later ook ten noorden van de deel. Ook zijn daar op ongeveer een meter diepte grote keien gevonden, die als fundering kunnen hebben gediend. De oude bestrating ligt ongeveer 30 cm lager dan het huidige niveau van looppaden. Een deel van die bestrating is in de grond blijven liggen en een deel van de gevonden stenen is gebruikt voor het looppad tussen de boerderij en het schuurtje aan de noordkant. Zoon Kees wees op een opgegraven kei, die nu ligt aan de zuid-westkant, voor markering tussen zijn rijpad en het gazon. Het kan zijn, dat het oude gebouw was verzakt door de bekende bodemdaling, door inklinking van de veenlaag. Na verwoesting door een stormvloed of brand zal men dan eerst de grond hebben opgehoogd. Bij Meentweg 15 heeft men in 1983 soortgelijke resten gevonden op een diepte van 40 en 80 cm.

Overzicht bewoners en eigenaren

Bij de lijst van bewoners van deze boerderij valt in de eerste plaats op, dat er veel meer getrouwde mannen hebben gewoond dan getrouwde vrouwen. Die vrouwen moeten heel verdrietige tijden hebben gehad. Veel van hun echtgenoten kwamen namelijk vroeg te overlijden, waarna zij opnieuw trouwden om de boerderij te kunnen voortzetten, maar ook stierven er veel kinderen. Het volgende overzichtje met aantallen personen voor de 170 jaren in de periode van 1750 tot 1920 geeft daarvan een indruk:

5 verschillende gehuwde vrouwen,
waarbij 10 gehuwde mannen horen;
totaal 39 kinderen geboren,
waarvan slechts 23 volwassen werden.

We zien ook veel verschillende achternamen. Toch was er dikwijls een naaste familieverwantschap van de bewoners. Doordat veel mannen jong stierven, verliep de opvolging echter dikwijls via de vrouwelijke lijn en tweede echtgenoten. Slechts drie keer was er bij overdracht geen directe familierelatie: in

Gerrit van den Tweel (1e van links) poseert trots met vijf van zijn koeien tijdens de fokveedag te Bunschoten, in augustus 1968. Hij won er in de loop der jaren heel wat prijzen. Voor het exterieur van de koeien gelden nu andere eisen. De helpers van Gerrit zijn verder vlnr: Teunis Roodhart (van Meentweg 115), Piet van 't Klooster (van de "tolweg" naar Blaricum), zoon Rinus van den Tweel, Bep Puik (uit Blaricum).

1808, bij de verkoop uit de nalatenschap van Maria Rigters aan Dirk de Bruijn; in 1880, bij de verkoop uit de nalatenschap van Rutje Lakeman aan Gosen Blom en in 1900, bij de verkoop aan Gerrit Post. Vooral door onderzoek van Henk van Hees in de archieven van Gemeente Eemnes weten we wie er 250 jaar geleden en daarna woonden. De oude boeken van het Kadaster te Utrecht leverden vooral aanvullende gegevens over het land. Opvallend is ook, dat bij de transacties in de 19e eeuw de prijs voor dezelfde boerderij met vrijwel dezelfde percelen land heel sterk op en neer ging. Onderstaand overzicht begint met eigenaars van ca 400 en 300 jaar geleden, volgens Oud Archief Eemnes.

- 1599: Het land van Meentweg 69 is nog duidelijk gesplitst in twee stroken, die een verschillende eigenaar hebben. De zuidelijke strook heet *Jacob Evers Erff* en heeft als *Eygenaars en Bruyckers*: Jacob Evertsen, Evert Jacobsen, Meijnsje Everts en Geurt Jacobs. De noordelijke strook heet *Dirk Bloemen Erff* en heeft als *Eygenaars en Bruyckers*: Evert Rijksen, Willem Adriaansen, Willem Rijksen tot Blaricum en Jan Rijksen.
- 1716: Ook nu zijn er nog verschillende *Eygenaars* voor de twee stroken. Voor *Jacob Evers Erff* zijn het Willem Tijmens Schippers weduwe en Heer Reijnier van Estveld. Voor *Dirk Bloemen Erff* is het Heer François van Oort.
- 1747: Willem Hendrikse Beukeboom (1721-1762) wordt eigenaar, door het overlijden van zijn vader Hendrik Willemse Beukeboom (1680-1747).
- 1759: De eigenaar Willem Beukeboom trouwt met Maria Arendse Rigters (1735-1808; haar vader was Aerent Regters). Uit de volgende regels blijkt, dat zij een sterke vrouw was, maar dat haar echtgenoten geen lang leven hadden.
- 1762: Maria Rigters wordt eigenaar, door het overlijden van haar eerste man Willem. Nog

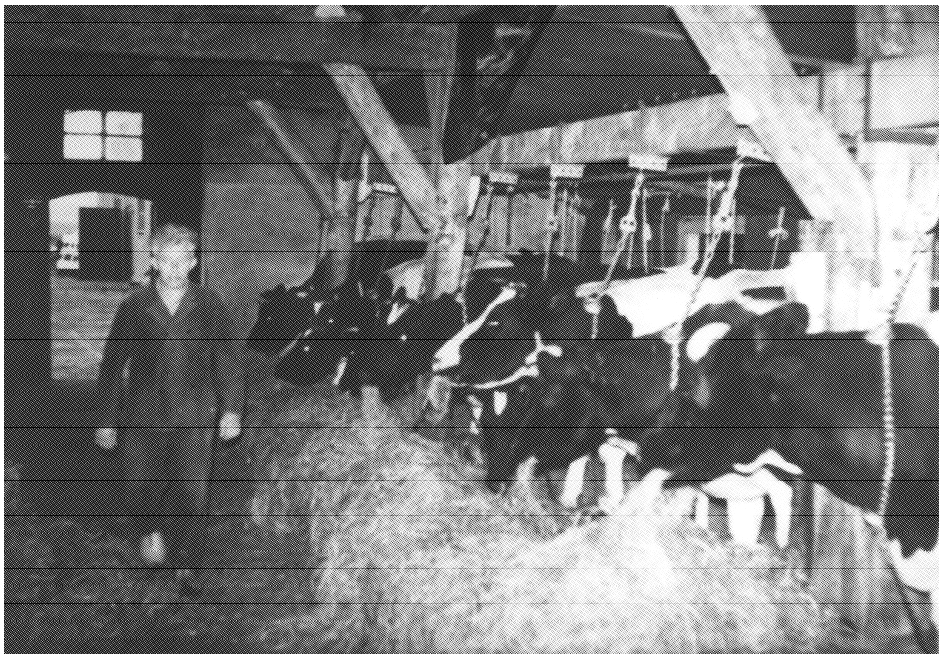

In de winter van 1977 stonden de koeien voor het laatst op de deel van Meentweg 69. Gerrit van den Tweel heeft juist hooi gevoerd

in het zelfde jaar trouwt zij met Frans Isaaks Harder; haar tweede echtgenoot. Zij krijgen zeven kinderen, waarvan er waarschijnlijk 6 jong zijn gestorven, zodat alleen zoon Isak (1767-1845) volwassen wordt. Helaas sterft de vader Frans Harder al in 1779.

- 1780: De eigenaar Maria Rigters trouwt met Anthonius de Raadt († 1784); haar derde echtgenoot.
- 1788: Maria Rigters trouwt met haar vierde echtgenoot, Elbert Pieterse Nagel (1755-1827). De zoon Isak Franse Harder trouwt in 1793 met Rijkje Hoefsloot en zij gaan op een ander adres wonen. Na het overlijden van Maria Nagel-Rigters in 1808, leeft de 20 jaar jongere weduwnaar Elbert Nagel als rentenier verder aan het begin van de Laarderweg (Buitendijk nr 64, dat stond oost naast Laarderweg 3).
- 1808: Dirk de Bruijn (1777-1846) koopt de boerderij voor ƒ6000,- uit de nalatenschap van Maria Rigters. Bij registratie door het Kadaster, uitgevoerd vanaf omstreeks 1832, is Dirk de Bruijn de eerste geregistreerde eigenaar. Volgens het Kadaster was hij *bouwman*, hetgeen toen de term was voor landbouwer. Voordat hij naar Eemnes kwam, was hij al in 1801 in Baarn getrouwd en woonde hij daar als boer met zijn vrouw Maria Pen (1773-1822) en hun gezin. Van de zes kinderen bereiken er vier de volwassen leeftijd: twee dochters Barta (1803-1872) en Cornelia (1808-1839) en twee zoons Aart (1810-1846) en Hendrik (1813-1854). In Eemnes bekleedt Dirk diverse functies, waaronder gemeenteraadslid van 1829-1842.
- 1841: de oudste zoon Aart de Bruijn (1810-1846) neemt de boerderij over van zijn vader Dirk. Hij is dan al sedert 1839 getrouwd met Rutje Lakeman (1816-1880), die een dochter is van Gerrit Lakeman van de iets noordelijker gelegen boerderij Meentweg 75. Het land

dat Aart verkrijgt is een mooi aaneengesloten stuk, van de Meentweg tot aan de Gooiergracht, zoals de situatie in 1950 van Peel van den Tweel. Andere delen van het land van vader Dirk gaan naar anderen, waarschijnlijk ivm een goede verdeling van het bezit over de kinderen. Zo gaat een stuk van ongeveer 1,7 ha over naar de jongere broer Hendrik, die al sedert 1839 woonde op het toen naastgelegen Meentweg 73 (NB: later, in 1866, is Meentweg 71 er tussen geplaatst). Het stuk voor Hendrik is Sectie A340, gelegen bij de Gooiergracht, op de strook achter Meentweg 73. Vader Dirk had ook vier percelen hooiland in de Maatpolder, die worden verkocht aan vier verschillende kopers in Eemnes en Laren. Rutje en Aart krijgen drie zoons: Dirk (1840-1904), Gerrit (1842-1866) en Gijsbert (1845-1879). Aart de Bruijn overlijdt al in 1846, waarna Rutje, bijgenaamd Grote Rut, met de kinderen blijft wonen op Meentweg 69.

In september 2000 maakte Gerrit van den Tweel de moestuin vast wat klaar voor de winter. Hij fietst graag nog even van zijn huis in de Parklaan naar de vroegere boerderij

- 1847: Rutje Lakeman trouwt ruim een half jaar na het overlijden van Aart de Bruijn met Aart Grift (1824-1871), haar tweede echtgenoot, die nu ook komt wonen op Meentweg 69 (toen Buitendijk 112). In 1862 wordt Rutje Lakeman ook eigenaar van Meentweg 75, maar zij blijft wonen op Meentweg 69. Zoon Gijsbert de Bruijn zal later gaan wonen op Meentweg 75. Rutje en Aart Grift krijgen nog zes kinderen, vier dochters en twee zoons: Johanna (1848-1879), Aart (1850-1871), Johannes (1852-1871), Maria (1854-1871), Antje (1857-1909) en Aaltje (1860-1928). Het jaar 1871 was een rampjaar voor het gezin Grift-Lakeman. Waarschijnlijk heerste er pokken, hetgeen toen ook in Eemdijk, Bunschoten en Spakenburg aan meerdere personen per gezin het leven kostte. Van 13 juni tot 23 augustus overlijden met tussenpozen van weken achtereenvolgens Maria, zoon Aart, Johannes en vader Aart. Rutje blijft tot haar dood in 1880 wonen op Meentweg 69, waarschijnlijk vooral ondersteund door haar oudste dochter Johanna Grift. Tot het huwelijk van zoon Gijsbert de Bruijn met Cornelia van Beijeren, in 1876, woonde ook Gijsbert nog op nr 69.
.
- 1880: Gosen Blom (geb. 1851), die in 1879 was getrouwd met Aaltje Blom (geb. 1856), koopt op 20 april de boerderij voor *ƒ* 16.100,- van de erfgenamen van de op 20 januari overleden weduwe Rutje Lakeman. Dit is een openbare verkoping door notaris Frans Pen te Baarn. Het betreft dezelfde percelen als Aart de Bruijn in 1841 had verkregen. Gosen en Aaltje Blom krijgen op Meentweg 69 acht kinderen, waarvan er vijf volwassen worden, twee zoons en drie dochters: Brand (1882-1951; woont later op Meentweg 35), Aafje (geb. 1884), Willempje (1891-1961), Kuintje (1894-1918) en Tijmen (1895-1964). In 1900 verkoopt Gosen Blom Meentweg 69, omdat hij het beheer van Meentweg 37 kan overnemen, waar hij ook was geboren.

- 1900: Gerhardus Post (Gart, 1874-1908; ook wel als Gerrit geschreven) koopt de boerderij voor *ƒ*10.500,- van Gosen Blom. Ongeveer een maand later trouwt hij met Gijsberta Pen (Giep, 1874 -1944). Opnieuw komt dus iemand van familie Pen te wonen op Meentweg 69. Zij krijgen in tamelijk korte tijd vijf kinderen; drie dochters en twee zoons: Anna (1901-1948), Herman (1902-1986), Kees (1904-1977), Martje (1907-1974) en Jansje (1908-1984). Helaas sterft vader Post al in 1908.
- 1910: het eigendom van de boerderij en landerijen, die Gart Post in 1900 had gekocht wordt nu geregistreerd op naam van de weduwe Gijsberta Pen (Kadaster Art 1877). Het totale oppervlak is nog dezelfde bijna 9 ha. Volgens het Kadaster is de waarde voor de fiscus per jaar *ƒ*309,94 ongebouwd en *ƒ*114,- gebouwd. De lap grond bij de Gooiergracht (Sectie A349), die door Gosen Blom van *bouwland* tot *weiland* waren gemaakt, wordt weer *bouwland*.
- 1912: boerin Giep trouwt met de veel jongere Pelegrinus van den Tweel (Peel, 1889-1969), die toen al jaren knecht bij haar was. Peel kwam uit Hoevelaken, als zoon van Peel van den Tweel en Aleida Huijskens. Uit het huwelijk worden in 1913 en 1914 zoons geboren die heel jong overlijden en dan nog twee kinderen die volwassen worden: Alida Wilhelmina (Aaltje, 1915-1985) en Gerardus Pelegrinus Gijsbertus (Gerrit, geb. 1920). Gerrit neemt later de boerderij over. Dochter Aaltje trouwt met Martinus den Blanken uit Muiden, die een boerderij kocht in Wijbosch, bij Schijndel in Noord-Brabant. Van de kinderen Post, werkte Herman (1902-1986) eind dertiger jaren bij de ongehuwde tante Klaasje Pen, op Wakkerendijk 136. Na haar overlijden in 1942 wordt hij daar boer. Op deze boerderij hebben grootvader Pen en overgrootvader Pen ook gewoond. Kees Post (1904-1977) wordt boer op Wakkerendijk 180, waar tante Ciel (Cecilia) Pen als ongehuwde boerin blijft wonen. Van de dochters Post blijft Anna (1901-1948) tot haar dood ongehuwd op de boerderij wonen. Zij is er een lieve en goede hulp voor moeder Giep en haar stiefvader Peel. Martje

Omdat het meeste land in de polder lag en een melktank vereist werd, bouwde men vanaf 1978 deze nieuwe boerderij Meentweg 14, aan de oostkant van de Meentweg. Hier heeft zoon Rinus van den Tweel de ruimte voor een modern fokveebedrijf, als opvolging van hetgeen in de oude boerderij is begonnen. Foto van oktober 2000.

(1907-1974) en Jansje (1908-1984) worden omstreeks 1930 non bij de zusters Franciscanessen van Heythuysen (respectievelijk als zuster Alena en zuster Heriberta).

- 1914: vanaf dit jaar is Pelegrinus (Peel) van den Tweel geregistreerd als eigenaar (volgens Kadaster Art 2221). In 1920 wordt het land uitgebreid door koop van 2,8 ha hooiland in de Eempolder, zuid van de vaart, niet ver van de Eemnesser sluis, waar nu de boerderij van Meijers staat (toen Sectie D98). Een belangrijke verbetering van de ligging van land in de polder treedt op door de ruilverkaveling omstreeks 1942: Peel wordt eigenaar van een stuk land direct oost van de Meentweg (waar nu Meentweg 14 ligt), in ruil voor het stuk zuid van de vaart. De kaart van de ruilverkaveling toont de naam Van den Tweel voor de twee naastliggende stroken Lammert Jaap Wiggers Erf (noord) en Boer Gijsbers Erf, beide tot aan de Midden Wetering. Nadat Giep in 1944 is overleden, hertrouwt Peel in 1948 met Maria Eek (1900-1987). In 1952 verhuizen zij naar de vroegere woning van Maria Eek, die staat in het weiland west van Meentweg 33, waar later de Fazantenhof / Patrijzenhof is gekomen.
- 1952: zoon Gerrit van den Tweel en zijn vrouw Cornelia Maria Hoofd (Corrie, geb. 1927) gaan wonen op Meentweg 69. Zij waren al in 1950 getrouwd, maar wonen tot 1952 nog in een deel van Meentweg 7, omdat vader Peel en zijn tweede vrouw Maria voorlopig blijven wonen op Meentweg 69. Corrie is een dochter van het gezin Hoofd op Wakkerendijk 258. Corrie en Gerrit krijgen zes kinderen: Gijsberta Catharina Maria (Betsy, geb. 1951, woont nu in Laren), Catharina Johanna Maria (Tiny, geb. 1953, woont nu in Amersfoort), Pelegrinus Cornelis Gerardus (Rinus, geb. 1954), Cornelis Theodorus Gerardus (Kees, geb. 1956) en de tweeling Cornelia Catharina Maria (Corrie, geb. 1959, woont nu in Eemnes) en Gerardus Adrianus Maria (Gerard, eveneens geb. 1959).
- 1958: Gerrit van den Tweel wordt formeel eigenaar van de boerderij en het land. Tot dan was hij formeel in loondienst van zijn vader.
- 1978: Gerrit vormt een maatschap met zijn twee oudste zoons Rinus en Kees. Bouw van de ligboxenstal aan oostkant Meentweg en later ook een woonhuis, zoals eerder in het artikel beschreven.
- 1988: boer Gerrit en boerin Corrie gaan rustiger leven en verhuizen naar de Parklaan in Eemnes. De maatschap wordt opgeheven. Zoon Rinus woont dan al enige tijd met zijn vrouw Marion Roodhart in het nieuwe huis Meentweg 14, bij de ligboxenstal. De zoons Kees en Gerard blijven op de boerderij wonen, die later wordt gesplitst in twee woonhuizen: de ingang zuid/achter wordt Meentweg 67A voor Kees met zijn vrouw Hanneke van der Kooy; ingang noord/voor blijft Meentweg 69 voor Gerard met zijn vrouw Rina Kerkhof.

Literatuur

- Kadaster te Utrecht, voor de periode van 1832 tot ca 1970 achtereenvolgens Art. 43, 622, 1457, 1877, 2221 en 3853, waarbij de boerderij zelf voortdurend staat op perceel Sectie A nr 355.
- Kaart 1: 10.000 van ruilverkaveling 1935-1942, die hangt in de Oudheidkamer Eemnes.
- Oud Archief Eemnes: getypt uittreksel in Oudheidkamer, met eigenaren en gebruikers Meentweg in 1599 en 1716.
- Akte van notaris L.J.Keuls te Hilversum, dd 23-03-1900 van verkoop door Gosen Blom aan Gerrit Post.
- HKE 1982 blz 18/19: Het geslacht Blom, door Henk van Hees.
- HKE 1984 blz 25-27, Opgraving aan de Meentweg, door Livia Lankreijer.
- HKE 1986 blz 104-119: Het geslacht De Bruijn, door Jan de Bruijn en Henk van Hees.

- HKE 1995 blz 82-106: Het geslacht Pen in Eemnes / Baarn, door Henk van Hees en Bertie van Wijk-Blom.
- HKE 1999 blz 128: Meentweg 75 en de familie Van Beijeren, door Marijcke Beel en Rom van der Schaaf.
- Boek Eemnes, Geschiedenis en Architectuur, 1999, uitgeverij Spou / Kerckebosch, blz 97 en 98.
- Boek Onder dokters handen, door O.Dekkers, Uitg. Hist. Ver. "Bunscote" 1986, blz 110 t/m 115.
- PC-bestand van HKE-Werkgroep Genealogie.

De Werkgroep Monumenten van de Historische Kring heeft voor dit artikel veel hulp gekregen van diverse leden van de familie Van den Tweel, waarvoor onze dank. Vooral de vroegere boer Gerrit en zijn echtgenote Corrie Hoofd konden nog veel vertellen van de boerderij in hun jonge jaren en zij leenden foto's uit die tijd. De foto uit het begin van de twintigste eeuw was al aanwezig in het HKE-archief bij Henk van Hees.

Rom van der Schaaf

"IETS ZELF MAKEN VOND IK HET MOOISTE,
IETS VAN DE GROND AF HELEMAAL OPBOUWEN!"

Interview met de Eemnesser smid Jaap Eek

Even kennismaken:
Jaap Eek werd geboren in Eemnes op de boerderij Meentweg 67 in 1934. Zijn ouders waren: Cornelis Jacobus (Kees) Eek en Jacoba Margaretha van Dijk. In 1961 trouwde hij met Nel Stalenhoef. Ze kregen vijf kinderen.

Waarom een gesprek met Jaap Eek?
Deze uitgave van ons kwartaalblad heeft als thema: "De smeden van Eemnes". In zo'n themanummer mocht een interview met de oudste nog actieve Eemnesser smid niet ontbreken.

Graag laat ik Jaap zelf aan het woord. We zitten aan de grote tafel in het achterste gedeelte van zijn karakteristieke woning aan de Wakkerendijk 9. Met liefde vertelt hij over zijn beroep. Ik wil graag weten hoe hij ertoe gekomen is om smid te worden terwijl dat beroep helemaal niet in zijn familie voorkwam.

Ik zat op de Mariaschool bij meester De Waart en ik wist niet wat ik worden zou en toen vonden mijn ouders het goed dat ik getest werd. Uit die test bleek dat ik geschikt was om smid te worden. Omdat ik niet naar de MULO in Laren kon, bleef ik met drie andere jongens nog een jaar op de lagere school, in de 7e klas. Het leek me wel wat om smid te worden en daarom ging ik met mijn 14e jaar naar de ambachtsschool in Bussum. (1948). Daar heb ik nog echt het vak van smid geleerd. Ik kreeg er les in het vuursmeden en heb er bijvoorbeeld smeedtangen gemaakt. Deze opleiding duurde twee jaar en daarna ging ik aan het werk.

Als knecht bij allerlei smederijen kreeg Jaap het vak pas echt onder de knie. Hij hield van afwisseling en zo maakte hij kennis met diverse smederijen in onze regio.

Van den Bergh in Laren 1950-1951
Ik begon in 1950 bij smid Nico van den Bergh voor een salaris van 14 gulden in de week. Hij deed bijna alleen burgerwerk: veel kachels repareren, pijpen op maat maken en hekwerk maken. Ik herinner me nog de Larense kermis; we werkten voor allerlei kermisattracties, zelfs tot in de nacht. Daar kreeg ik voor het eerst lasogen.

Jan Steenman in Eemnes 1951-1953
Bij Jan maakte ik kennis met het boerenwerk. Dat vond ik prettiger: je spreekt

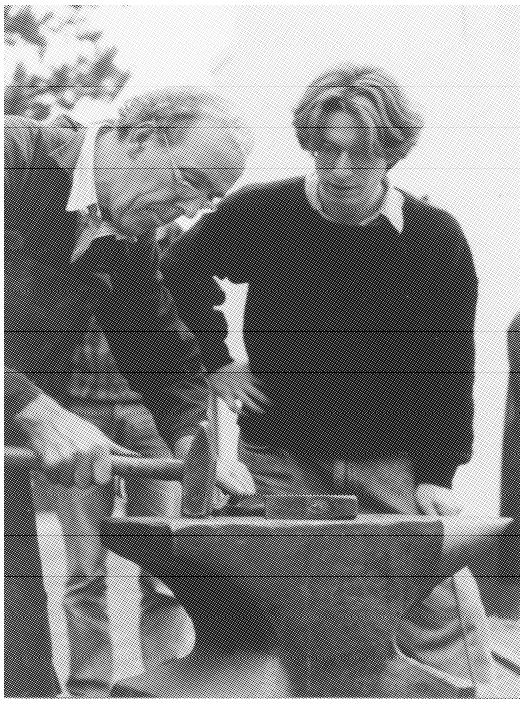

Smid Jaap Eek in actie

Smid Jaap Eek voor het vuur. rechts Toon Wortel

de taal van de boeren en je kent de mensen. Hier heb ik geleerd om paarden te beslaan en ook b.v. om hoepels te maken die om wagenwielen gingen. Ik bleef bij Jan Steenman totdat ik in militaire dienst moest.

Militaire dienst 1953-1955

Ik was gelegerd in Stroe, op de Wittenberg. Het was een verloren tijd! Ze hadden me ingedeeld bij de Technische Dienst. We deden allerlei klusjes. Zo moest ik met nog wat jongens eens kachelpijpen maken van oude golfplaten. Ze stonden er beduusd van dat we dat ook nog konden!

Van den Bergh in Blaricum 1955 -1958

Daar zat ik meer in het constructiewerk, samen met Jan van den Bergh. Ook met Gerard van den Bergh heb ik prettig gewerkt. Ik heb daar echt elektrisch leren lassen. Dat lassen had ik daar op het laatst goed in de vingers. Ik maakte balkonhekken, gootbeugels, trappen voor flats etc. Het was daar een gezellige tijd: er moest hard gewerkt worden maar ik heb mijn vak er goed onder de knie gekregen. Na drie jaar wilde ik wel weer wat anders.

Van der Kooij op Hoogland 1958-1962

Deze smid werkte alleen voor de boeren. Het was daar volop beslaan. In die tijd waren net zo'n beetje de tractoren en de hooi-

bouwwerktuigen in opkomst. Het is misschien vreemd om te zeggen maar op Hoogland liepen de boeren technisch gezien zeker zo'n vier jaar vooruit op de boeren van Eemnes. Daar maakte ik de eerste ontwikkelingen mee op dit gebied. Bij Van der Kooij heb ik ook nog veel siersmeedwerk gedaan.

In 1961 ben ik getrouwd met Nel Stalenhoef en toen kochten we het pand op Wakkerendijk 9 waar voor die tijd de familie Luijf een manufacturenwinkel had gehad. Een jaar later ben ik voor me zelf begonnen, ik was toen 28 jaar.

De Zwarte Schuur op Wakkerendijk 162 1962-1969

Op het erf van de boerderij Wakkerendijk 162 van Frans van Valkengoed (De Deel) staat een grote zwarte schuur. Die heb ik gehuurd en daar ben ik in 1962 voor mezelf begonnen. In 1969 kon ik de boomgaard kopen achter het pand van mijn buurvrouw Cor van Hees - Bekema, de weduwe van kapper Jan van Hees op Wakkerendijk 11. Toen kreeg ik de mogelijkheid om achter mijn huis een werkplaats te beginnen.

Wakkerendijk 9: smederij en ijzerwinkel

Na een paar jaar begonnen we ook met de ijzerwinkel. Ik weet het nog

Smid Jaap Eek

Smid Jaap Eek beslaat het paard van Makker, dat wordt vastgehouden door Toon Wortel

goed: toen we startten met de winkel stonden er een stuk of vier kachels en een paar kolenkitten. Dat was alles! Pas veel later kwamen de ijzerwaren. Vanaf dat moment breidde de winkel zich steeds verder uit. Er is een tijd geweest dat Jan Schuurman er een dagtaak had. Ook de schaatsen gaven van tijd tot tijd het nodige werk.

Terugkijkend op zijn loopbaan vindt Jaap het boeiend dat hij grote ontwikkelingen heeft meegemaakt binnen het boerenbedrijf.

Toen ik in 1962 in Eemnes voor mezelf begon, gebruikten de meeste boeren in Eemnes nog paarden; er waren vrijwel geen tractoren!

Voor mij komen we hier bij een bijzonder onderdeel van het gesprek. Jaap noemt allerlei landbouwwerktuigen, die hij aan boeren verkocht en moest onderhouden of repareren. De namen van bepaalde werktuigen heb ik in het woordenboek op moeten zoeken om er achter te komen wat hij bedoelde.

Landbouwwerktuigen
Zo noemt Jaap:
- de VORKJESSCHUDDER, een machine die met vorkjes het drogende hooi losschudt.
- de ZWADKEERDER, een machine die de zwaden keert, zodat de onderkant boven komt. Een ZWAD is een in een slag afgemaaide hoeveelheid gras.
- de WEIDESLEEP, een werktuig dat dient om molshopen en mestplakken te verspreiden en het grasland vlak te maken.
- de tractor met VINGERBALKEN: de vingerbalk is een balk met dwarsuitsteeksels aan een maaimachine.
- de TRANSPORTEUR waarmee b.v. gewassen verplaatst konden worden.
- de OPRAAPWAGENS.
- de KUILSNIJDERS.

De speciale namen van de werktuigen gaven nog wel eens aanleiding tot hilariteit. Zo vertelde Jaap de volgende anekdote:

Ik was nog maar net voor mezelf begonnen toen ik een stuk of vier hooikanonnen had verkocht aan boeren. In die tijd werd onze dochter Erica geboren en er liep toen een kraamverpleegster in huis. Op een gegeven moment belde er een boer, die kortweg tegen de kraamverzorgster zei dat het hooikanon in bedrijf gesteld moest worden. Bij het horen van die boodschap vroeg de zuster zich af waar ze nu weer terechtgekomen was.

Voor de duidelijkheid: een hooikanon is een apparaat dat hooi transporteert.

Jaap deed nog meer als smid in Eemnes
Ik heb hier in Eemnes veel kappen op hooibergen gemaakt. Ook heb ik nog al eens stallen aangelegd en veranderd; ik zorgde voor roosters, hangkettingen en drinkbakjes. Daarnaast legde ik melkmachines aan. Die gewone melkmachines

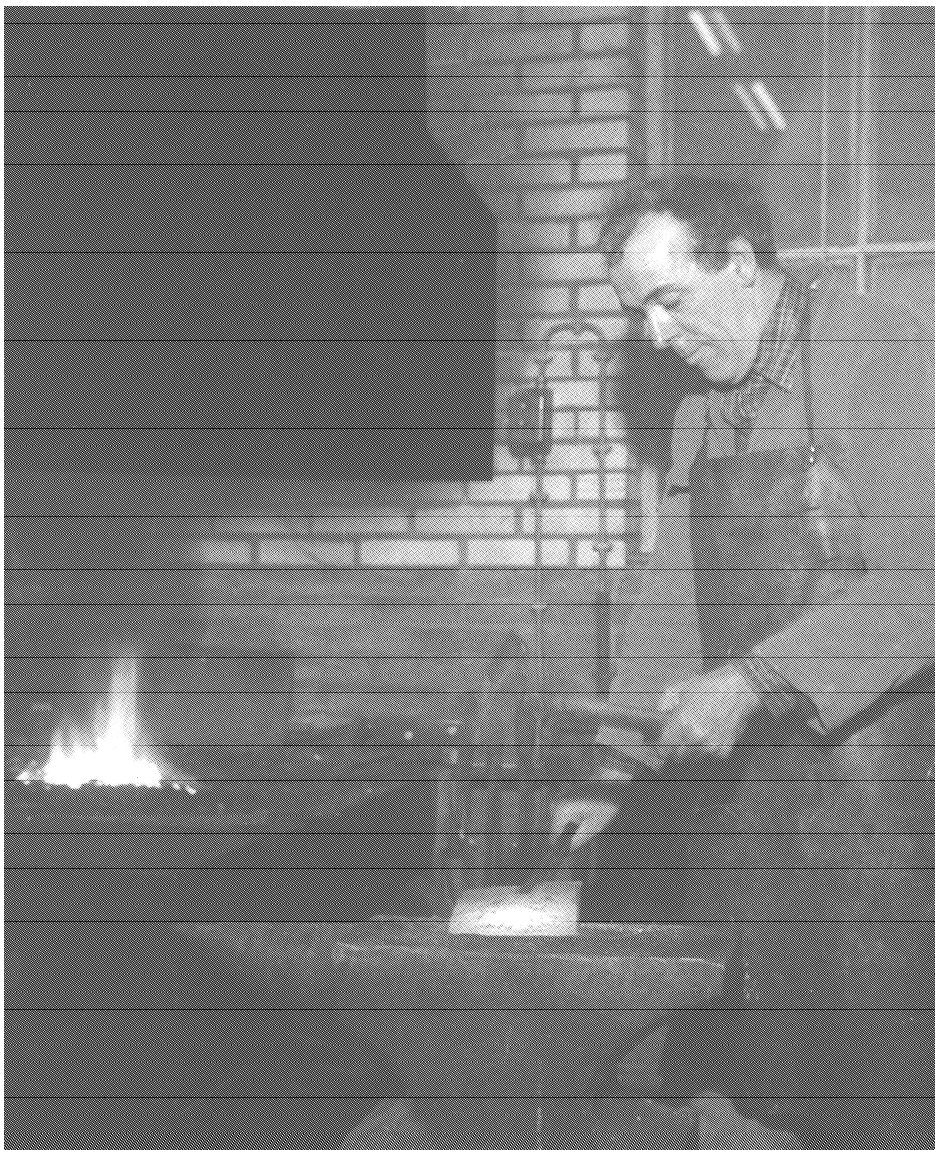

Smid Jaap Eek in actie. Foto uit 1981

zijn nu bijna al weer weg omdat de boeren met ligboxenstallen werken. Ik zorgde ook voor strontbakken en giertanks.

Paarden beslaan
Bij het beeld van de smid past het beslaan van paarden. Ik vraag Jaap naar zijn ervaringen op dat gebied!

Gevaar liep je niet! De boeren hier hadden vrij makke paarden. Ze moesten wel mak zijn omdat ze door het steeds drukker wordende verkeer liepen. Ze waren bij het beslaan ook mak omdat ze veel moesten werken en dan waren ze blij als ze bij de smid konden uitrusten. De boeren hielpen dan ook altijd goed mee. Ze hadden in die tijd bijna allemaal nog twee paarden en dat gaf dus veel werk. Paarden die veel op straat liepen zoals b.v. van de groenteman moest je wel om de drie weken nieuwe ijzers geven. Als je de zaak snel en goed opstelde, duurde het beslaan een uur. Je moest dan knap doorwerken en je moest een mak paard hebben. De laatste boerenpaarden die ik beslagen heb, waren de paarden van de gebroeders Vok en Rijk Keizer. Hun laatste paard is in 1988 overleden.

Gevaar
Bij mijn vraag of hem nooit ongelukken tijdens het werk zijn overkomen, moet Jaap even nadenken. Dan herinnert hij zich een voorval:

Ik heb een keer een arm gebroken! Ruth van Klooster had een melkmachine die niet wou lopen. Ik kwam er even bij kijken. Toen sloeg de motor terug tegen het schot en daarbij heb ik mijn arm gebroken.

Aardgas
Toen het aardgas kwam met de gaskachels, had ik eerst geen erkenning; ik stond niet ingeschreven. Ik ben er voor gaan leren en toen kon ik ook meedoen. Ik heb veel in gaskachels gedaan. Dat was zo druk, man! Piet van den Hengel werkte in die tijd bij mij en deed het boerenwerk. Ik ging met Wim Makker op pad om leidingen aan te leggen voor de gaskachels. Je maakte eerst een mooi plaatje en dan ging je aan de slag. Dat was mooi werk!

Liefde voor het vak
Ja, ik heb altijd allebei gedaan: boerenwerk en het constructiewerk; het lag me allebei! Iets maken vond ik het mooiste, van de grond af iets helemaal opbouwen! Hengsels maken en ogen vond ik leuk werk, je maakte dan echt wat! Het werk als ambachtsman vond ik heel mooi. Als ik mijn leven opnieuw kon leven, zou ik het weer op deze manier overdoen!

Jaap is nog steeds actief!
's Morgens en op zaterdag sta ik in de winkel en 's middags ben ik in de werkplaats bezig. Ik doe daar alleen nog maar kleine dingen; voor iets groters heb ik geen tijd meer.

Terwijl we nog even het glas heffen, laat Jaap weten:

Ik ben tevreden, ik heb het naar mijn zin!

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035 - 5389849

Gezocht: foto's van Huis KLASSENBURG

(Wakkerendijk 142 t/m 148)

Bij onze Historische Kring is een verzoek binnengekomen om foto's en informatie betreffende het vroegere huis Klassenburg.

Het was een grote woning die indertijd als adres had: Wakkerendijk 142-144-146-148. Het pand werd dus in vier delen bewoond. Op 30 november 1942 werd het huis door brand getroffen waardoor het geheel verloren is gegaan.

We zoeken foto's waarop het huis in zijn geheel of gedeeltelijk staat. Ook foto's waarop het huis voor een deel als achtergrond te zien is, zijn geschikt.

Wanneer u ons kunt helpen, kunt u contact opnemen met
Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035-538 9849

Smederijen in Eemnes

DE SITUATIE VÓÓR ± 1775

Het beroep van smid is een bijzonder oud ambacht. Ook in Eemnes waren van oudsher altijd al smeden te vinden. We beschikken tot nu toe over enkele gegevens uit de 17e eeuw. Dit zijn echter wel de oudste gegevens die we gevonden hebben.

Er heeft in de 17e eeuw en later een smederij gestaan op het adres Wakkerendijk 14. Nu staat daar gebouw De Hooiberg op de hoek van De Waag en de Wakkerendijk. Voorheen stond daar het huis van de familie Koelewijn, gesloopt in 1966. Gerrit Samuels , een vermogend heer uit Naarden was in 1696 eigenaar van de smederij die toen op deze plaats te vinden was. Op 10 maart 1696 verkoopt hij de hofstede met winkel en smidsgereedschap aan **Adriaen Claesen Burger**. Deze Adriaen is smid van beroep. Hij en zijn erfgenamen moeten op deze plaats vele jaren het smederijbedrijf draaiende hebben gehouden. Op 7 februari 1770 verkopen de erfgenamen van **Hendrik Burger** het

Henk Wiggerts in actie als hobbysmid. In zijn jeugd behaalde hij alle vakdiploma's voor smid waarna hij zo'n 12 jaar als smidsknecht werkte bij Koopmanschap in Naarden, Hendrik van Hamersveld in Eemnes en Van den Bergh in Blaricum. Foto ca. 1997

Hobbysmid Henk Wiggerts is samen met zijn broer Tijmen bezig om een hoepel te bevestigen rond een karrenwiel. Foto ca. 1997

huis met de smidswinkel aan Reijnier Janse, een metselaar, die daar een metselaars-en aannemersbedrijf ging beginnen. In de koopacte staat dat de smederij nog tot 1 mei 1770 gerund zal worden door **Anthony Hille**, meester smid.

Interessant is het volgende: de panden Wakkerendijk 174 en 176 liggen in het Burger of Smitserf. De erven (stukken grond in Eemnes) droegen namen die vaak teruggingen tot de 16e eeuw. Hier wordt het beroep van smid (smit) in verband gebracht met de persoons-of familienaam **Burger**. Deze combinatie zagen we zo net al bij de smederij op Wakkerendijk 14.

In verkoopakten vinden we inderdaad verwijzigingen naar een smederij op deze plaats. Je moet de huidige panden Wakkerendijk 174 en 176 bij elkaar nemen. Wel is het mogelijk dat er in de 18e eeuw opsplitsingen geweest zijn op een andere wijze dan tegenwoordig.
In 1702 (volgens de) bewonerslijst in verband met geleden schade bij overstroming) woont hier **Jan Gerritse Smith**. Op 25 juli 1730 verkopen **Gerrit Jans van Schouten** en zijn borer **Peter** aan **Jan Teunisse** (later genoemd Pet), een huis waarin volgens de verkoopacte lange tijd een smidswinkel gedaan is. Zijn de verkopers mogelijk zoons van de smid Jan Gerritse? Het lijkt erop dat het

Henk en Tijmen Wiggerts in actie in de hobbywerkplaats bij de woning Wakkerendijk 108. Foto ca. 1997

hier gaat om het tegenwoordige Wakkerendijk 174. Op belastinglijsten van 1741-1742 vinden we de naam van **Elis Janse Smith**. Is dit een andere zoon van Jan Gerritse, die op het perceel Wakkerendijk 176 een smederijbedrijf heeft voortgezet? Er is nog één vast gegeven: op 21 november 1755 verkoopt **Maria Hermsen**, weduwe van **Elis Janse Smith** een pand op deze plek aan een zekere **Gerrit van der Heijden**. Ten zuiden, ten westen en ten noorden wordt dit perceel begrensd door het land van **Jan Teunisse Pet**.

Tot slot zijn er aanwijzingen, dat er in de 18e eeuw een smederij is geweest op de plaats waar sinds 1914 de woning Wakkerendijk 138 staat. Rond 1740 woonde daar de smid **Willem Oirboom** die er een smidswinkel had.

Twee smeden met elkaar in gesprek bij de opening van de tentoonstelling "Het geheim van de smid" op 10 februari 2001 in de Oudheidkamer. Links Jaap Eek; rechts Wim van Hamersveld.

Later is **Dirk Reijerse** op deze plaats smid. Hij wordt genoemd op de belastinglijsten die voor Eemnes-Buiten zijn bijgehouden vanaf 1776. Op 25 april 1781 verkoopt hij zijn zaak aan **Jacob Helmolt**, eigenaar en bewoner van de buitenplaats **Eemlust** op Wakkerendijk 132. Jacob Helmolt was ook eigenaar van de boerderij Wakkerendijk 136.

Als aardigheid kan hier vermeld worden dat er in de 17e en 18e eeuw sprake was van een "Smitshuijsje" op de grond waar nu de woningen Wakkerendijk 6 en 8 staan. De grond waarop dit huisje stond grensde waarschijnlijk aan het perceel waarop de smederij van de familie **Burger** stond (nu Wakkerendijk 14). De smederij en het Smitshuijsje waren vóór 1700 eigendom van Gerrit Samuels, een vermogend man uit Naarden. Zijn familie was later eigenaar van de buitenplaats **Stadwijk** (nu Wakkerendijk 52**).** Op 24 juni 1701 verkoopt Gerrit Samuels het Smitshuijsje aan de kinderen van **Caspar Ruijsendaal**, die op Kerkstraat 1/Wakkerendijk 4 woonden. Zij verkochten het weer door aan **Evert Rijkse**. Op 24 maart 1728 vinden we het Smitshuijsje nogmaals terug in de archieven. **Dirk Willemse Drost** koopt het dan van **Gerritje Dirks de Jongh**, laatst weduwe van **Casper Casperse Coenraads**.

Als we de balans opmaken kunnen we in de 17e en 18e eeuw de volgende smederijen in Eemnes signaleren:

- Wakkerendijk 174 - 176 definitief gestopt in 1755
- Wakkerendijk 138 definitief gestopt in 1781
- Wakkerendijk 14 definitief gestopt in 1770

In het laatste kwart van de 18e eeuw was de tijd dus rijp om nieuwe smederijen in Eemnes te beginnen.

SMEDERIJEN EEMNES VANAF ± 1775

Wakkerendijk 270

In 1777 begint de smid **Jan Krijgsman** een smederij in het pand Wakkerendijk 270. Hij was getrouwd met **Maria Homoet** en voor zover bekend is er uit dit huwelijk één dochter geboren in 1779. Ze heette Maria Petronella en trouwde in 1806 met de Duitser **Johan Christoffel Daniël Bangert**. Vader Jan Krijgsman moet overleden of vertrokken zijn tussen 1805 en 1812. Zijn dochter en schoonzoon hebben de smederij overgenomen. In een acte wordt Maria Petronella zelfs smidsvrouw genoemd. Zou ze zelf soms in het bedrijf hebben meegewerkt? Het pand op Wakkerendijk 270 waarin deze smederij was gevestigd, was aanvankelijk eigendom van de Diaconie van de Hervormde Gemeente van Eemnes-Binnen. Er is een acte uit 1812 bekend, waarin vermeld wordt

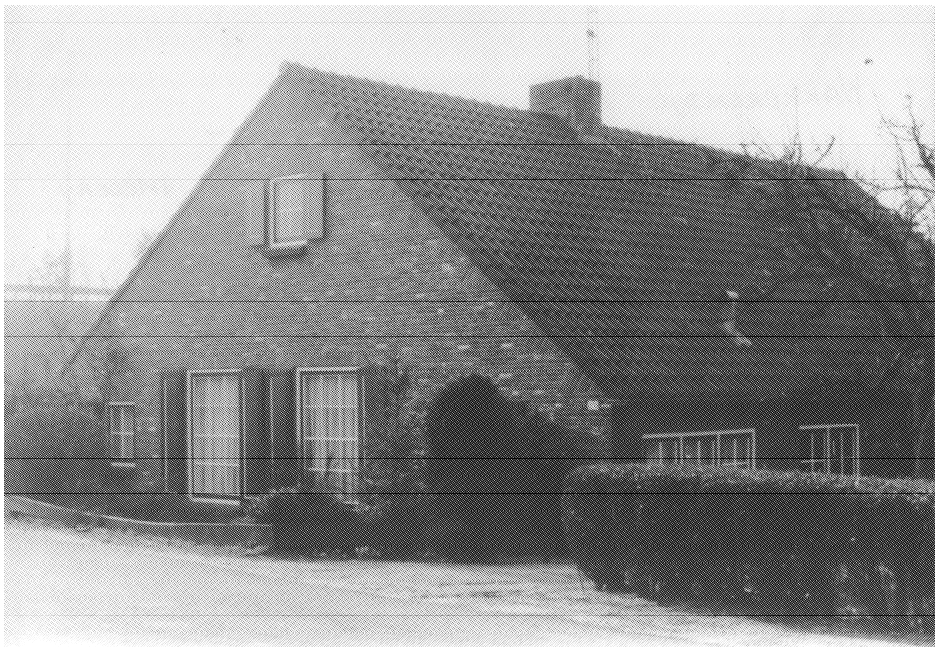

Het pand Wakkerendijk 270. In dit pand was van 1777 tot 1918 een smederij gevestigd. Van 1806 tot 1918 werd de smederij bewoond door de familie Bangert, afkomstig uit Duitsland.

Smederij Wakkerendijk 168-170. Foto van ca. 1940

Smederij Wakkerendijk 168-170. Foto van 1959 toen men al gestopt was met de smederij.

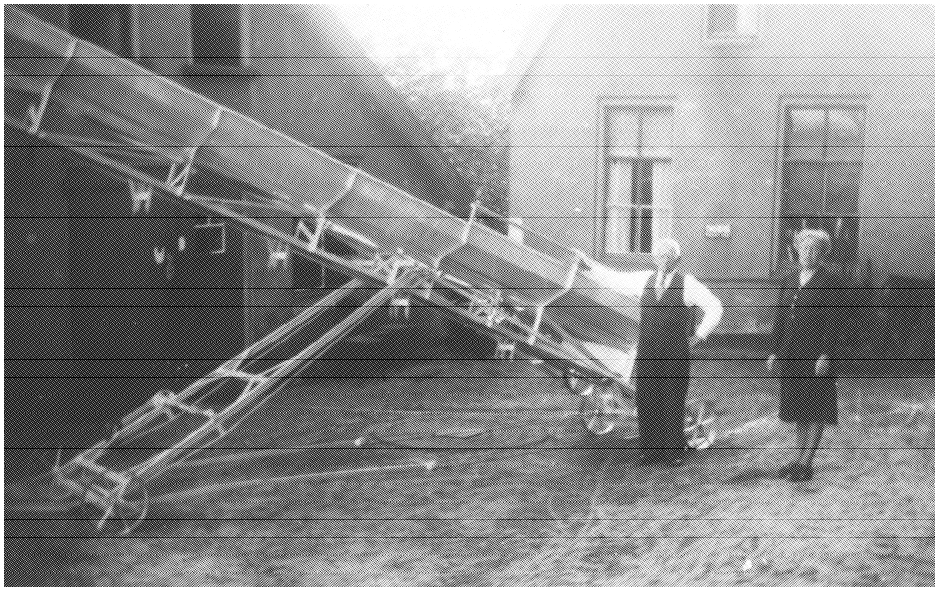

Smid Jan van den Hengel (1888-1957) en zijn vrouw Maria Arnolda Kuijer (1896-1951) naast de Jacobsladder bij hun smederij Wakkerendijk 168-170. Foto van ± 1947

dat **Johan Christoffel Daniël Bangert** het pand huurt van de Diaconie.
Op 19 mei 1820 verkoopt de Diaconie van Eemnes-Binnen deze "zeer beklante en goed gelegen smederij" voor 300 gulden aan **Johan Christoffel Daniël Bangert**. Smid Bangert en zijn nakomelingen blijven er wonen tot 1918. Vanaf dat moment is ook het smederijbedrijf op deze plek opgeheven.

Wakkerendijk 168 - 170
In 1786 begint **Albert Wiggerts** (1746-1805) uit **Westervoort** een smederij op het perceel Wakkerendijk 170. Voor *ƒ* 99,50 koopt hij een deel van de grond van Cornelis van Woudenberg. Hij is dan voornemens een huis te bouwen op het zuid-oostelijke deel van de grond. Dit is het huidige pand Wakkerendijk 170. In 1798 koopt Albert Wiggerts ook het deel van de oude woning waar Cornelis van Woudenberg nog woonde.
Op 16 december 1805 sterft Albert Wiggerts. Zijn weduwe **Engeltje Franger** verkoopt de smederij op 18 maart 1807 voor *ƒ* 285,-- aan Johannes Plaster, een Duitser. Deze Jan Plaster komt in 1826 kinderloos te overlijden. Zijn weduwe **Anna Maria van Oostveen** hertrouwt in 1828 met **Johan Henrich Dickens** afkomstig uit **Grevenbruch** in Pruisen. Ook Dickens is smid en hij zet het bedrijf op Wakkerendijk 170 voort tot 1846. Dan verkopen hij en zijn vrouw deze smederij voor 1800 gulden aan **Joseph ten Brink**. Hij was familie. De vrouw van Ten Brink was **Elisabeth Valentijn**, een dochter van **Hendrika Plaster**, (zus van smid Jan) en **Adrianus Valentijn**. Zes jaar later verkoopt Joseph ten Brink de smederij aan **Cornelis Kuijer** (1806-1860). Deze smid stierf in 1860. De smederij bleef eigendom van zijn erfgenamen maar het bedrijf werd overgenomen door smid **Jan van den Bergh** uit Laren, getrouwd met smidsdochter **Cornelia Everts** uit Soest. Op 8 maart 1880 verkopen de erfgenamen van **Cornelis Kuijer** de smederij aan smid **Jan Everts** (1818-1890) uit Soest, een broer van **Cornelia Everts**.
Smid **Jan van den Bergh** sterft in 1900 en laat het bedrijf na aan zijn zonen Hendrik (1863-1942) en Piet (1868-1962). Deze twee broers zetten het bedrijf voort tot 1934. Ze deden de zaak toen over aan Jan van den Hengel (1888-1957), een stiefzoon van hun broer Jan van den Bergh, die een smederij had in Hamersveld. Na het overlijden van Jan van den Hengel in 1957 was het afgelopen met deze smederij. Nadat de zaak enige jaren had leeg gestaan werd het geheel verbouwd tot een prachtig landhuis, dat in november 2000 te koop stond voor *ƒ* 3.290.000,--. Wel een verschil met de *ƒ* 285,-- die Albert Wiggerts in 1786 voor de grond moest betalen!

Wakkerendijk 22
Vanaf 1799 was er een smederij op deze plaats. Smid **Arnoldus Hoedeman** huurt vanaf dat moment het pand Wakkerendijk 22. Op 26 juli 1802 koopt hij

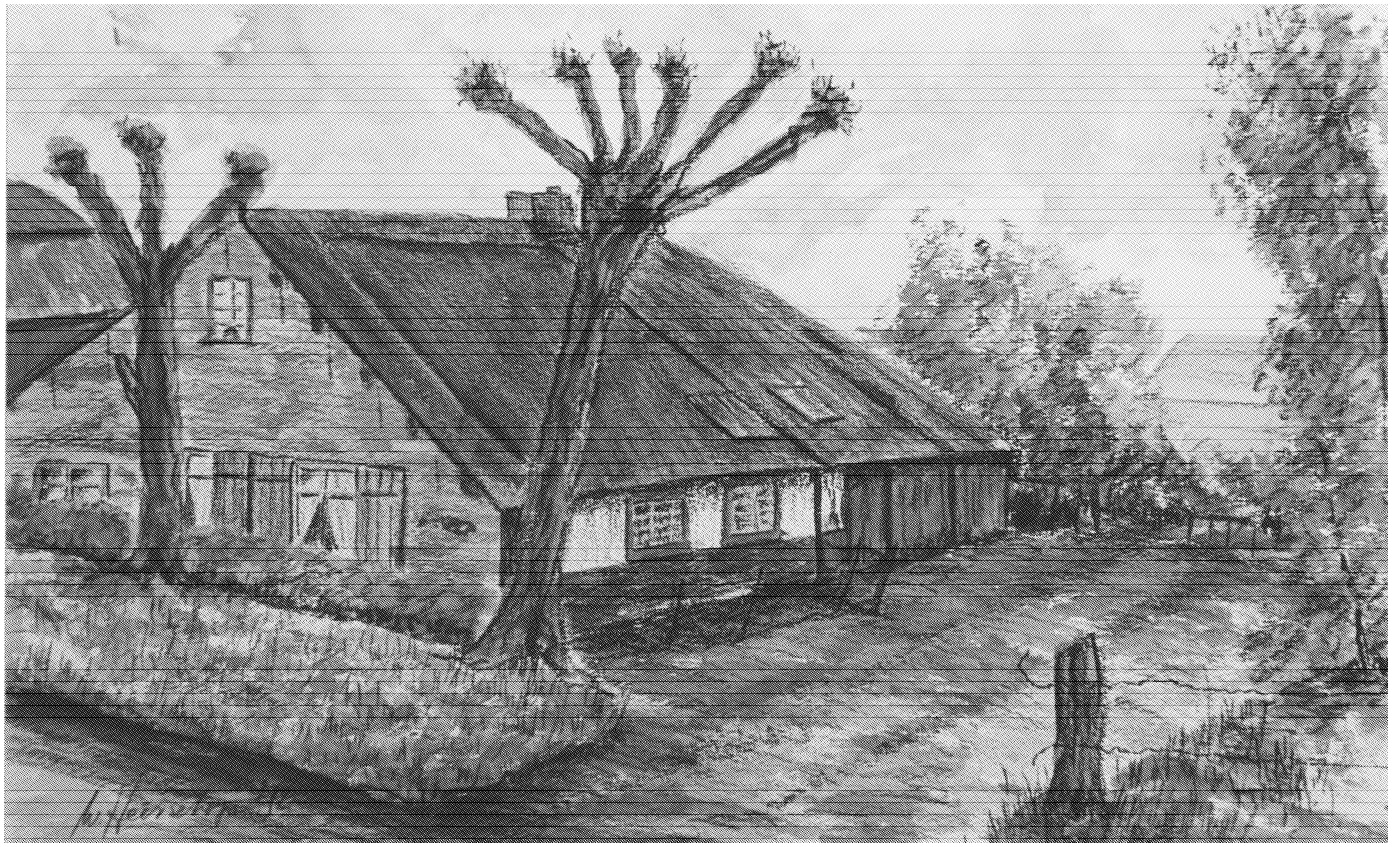

HKE-35

Smederij Wakkerendijk 22. Afgebroken in 1960. Sinds 1887 bewoond door de familie Steenman. Foto naar een tekening van W. Heerschop.

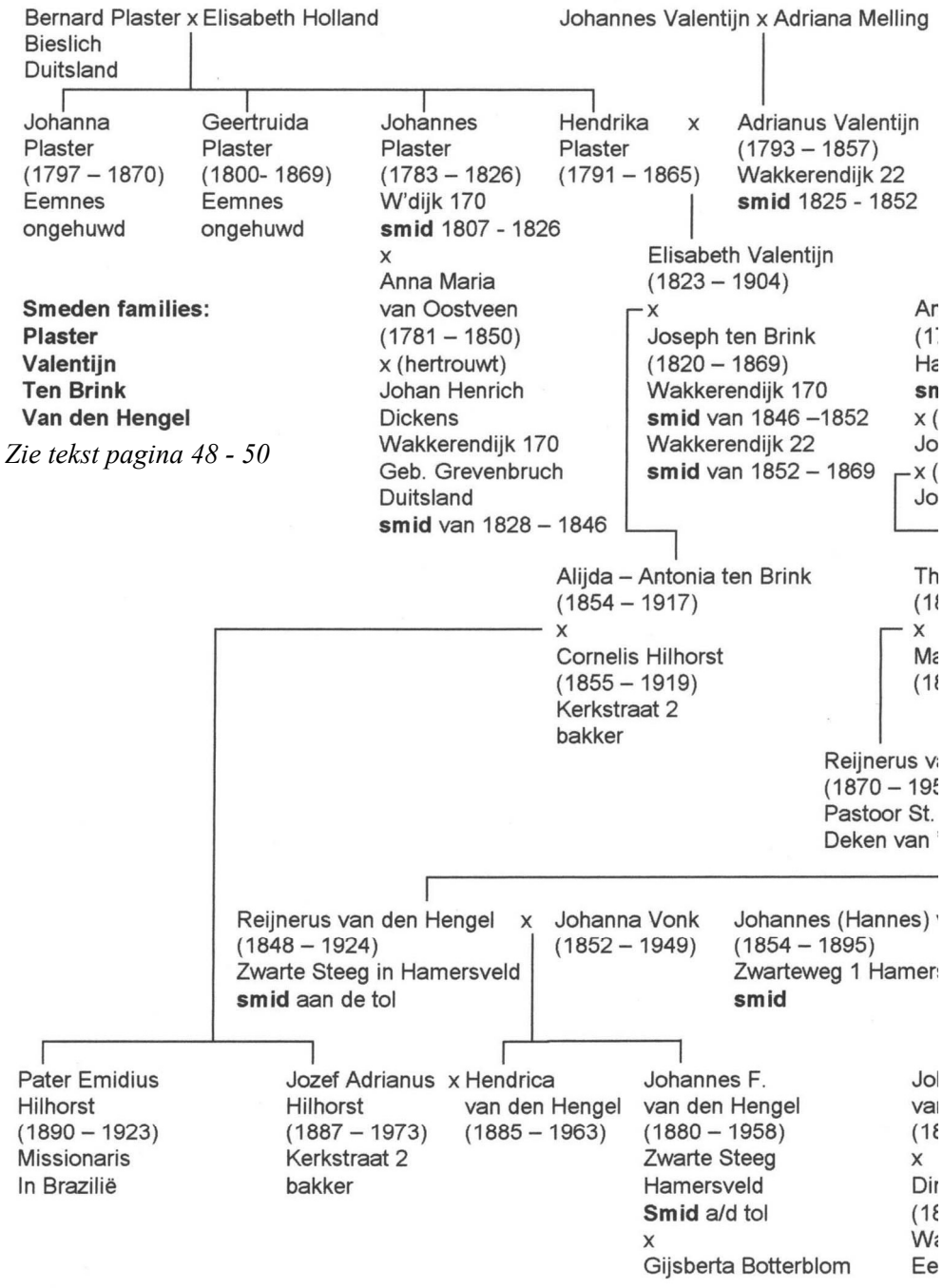
Bernard Plaster x Elisabeth Holland
Bieslich
Duitsland
Johanna
Plaster
(1797 – 1870)
Eemnes
ongehuwd
Geertruida
Plaster
(1800- 1869)
Eemnes
ongehuwd
Johannes
Plaster
(1783 – 1826)
W'dijk 170
smid 1807 - 1826
x
Anna Maria
van Oostveen
(1781 – 1850)
x (hertrouwt)
Johan Henrich
Dickens
Wakkerendijk 170
Geb. Grevenbruch
Duitsland
smid van 1828 – 1846
Hendrika
Plaster
(1791 – 1865)
x
Johannes Valentijn x Adriana Melling
Adrianus Valentijn
(1793 – 1857)
Wakkerendijk 22
smid 1825 - 1852
Elisabeth Valentijn
(1823 – 1904)
x
Joseph ten Brink
(1820 – 1869)
Wakkerendijk 170
smid van 1846 –1852
Wakkerendijk 22
smid van 1852 – 1869
Smeden families:
Plaster
Valentijn
Ten Brink
Van den Hengel
Zie tekst pagina 48 - 50
Alijda – Antonia ten Brink
(1854 – 1917)
x
Cornelis Hilhorst
(1855 – 1919)
Kerkstraat 2
bakker
Reijnerus van den Hengel
(1848 – 1924)
Zwarte Steeg in Hamersveld
smid aan de tol
x
Johanna Vonk
(1852 – 1949)
Johannes (Hannes)
(1854 – 1895)
Zwarteweg 1 Hamers
smid
Pater Emidius
Hilhorst
(1890 – 1923)
Missionaris
In Brazilië
Jozef Adrianus
Hilhorst
(1887 – 1973)
Kerkstraat 2
bakker
x Hendrica
van den Hengel
(1885 – 1963)
Johannes F.
van den Hengel
(1880 – 1958)
Zwarte Steeg
Hamersveld
Smid a/d tol
x
Gijsberta Botterblom

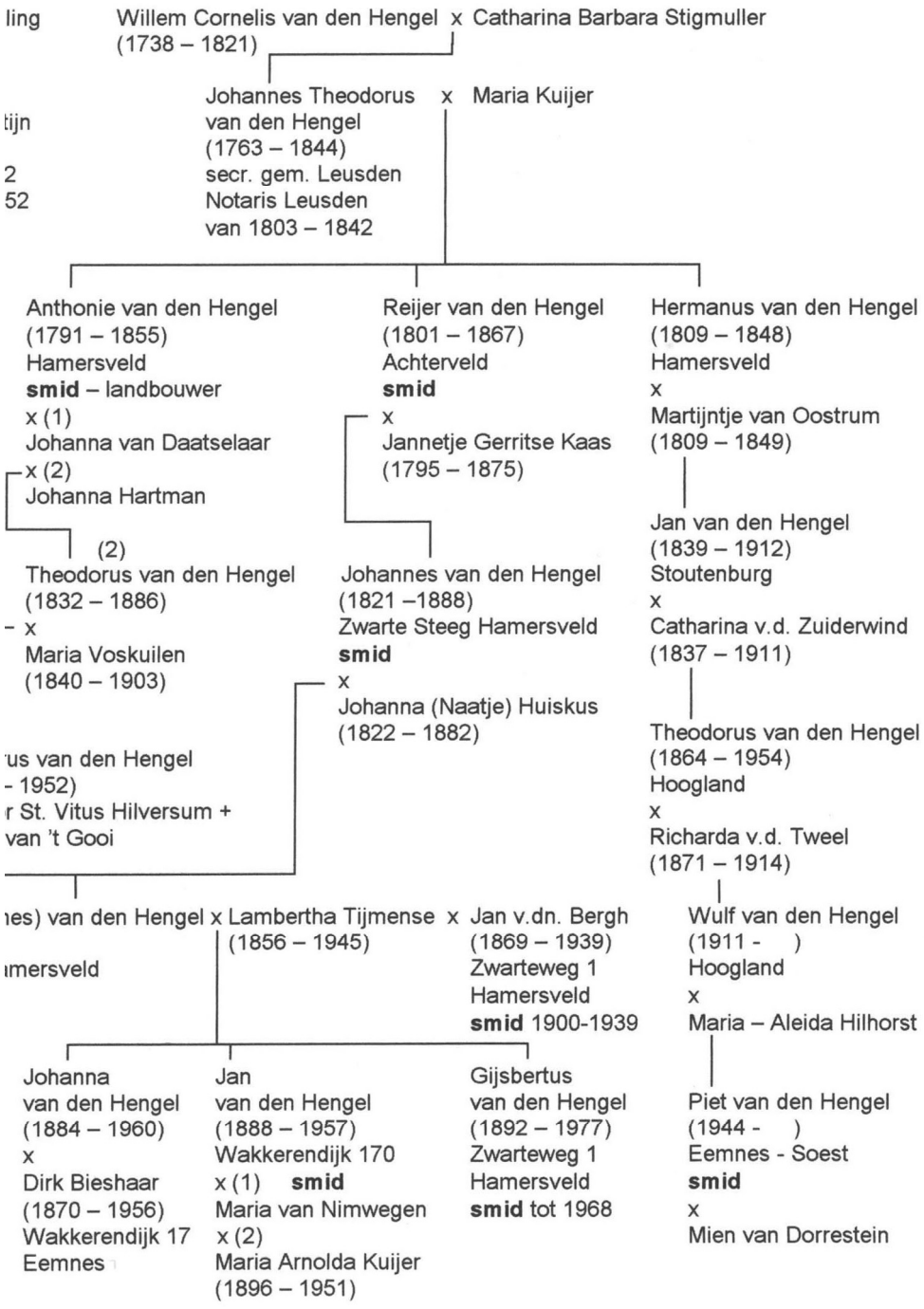
ling
Willem Cornelis van den Hengel x Catharina Barbara Stigmuller
(1738 – 1821)
tijn
2
52
Johannes Theodorus x Maria Kuijer
van den Hengel
(1763 – 1844)
secr. gem. Leusden
Notaris Leusden
van 1803 – 1842
Anthonie van den Hengel
(1791 – 1855)
Hamersveld
smid – landbouwer
x (1)
Johanna van Daatselaar
x (2)
Johanna Hartman
Reijer van den Hengel
(1801 – 1867)
Achterveld
smid
x
Jannetje Gerritse Kaas
(1795 – 1875)
Hermanus van den Hengel
(1809 – 1848)
Hamersveld
x
Martijntje van Oostrum
(1809 – 1849)
(2)
Theodorus van den Hengel
(1832 – 1886)
x
Maria Voskuilen
(1840 – 1903)
Johannes van den Hengel
(1821 –1888)
Zwarte Steeg Hamersveld
smid
x
Johanna (Naatje) Huiskus
(1822 – 1882)
Jan van den Hengel
(1839 – 1912)
Stoutenburg
x
Catharina v.d. Zuiderwind
(1837 – 1911)
us van den Hengel
- 1952)
r St. Vitus Hilversum +
van 't Gooi
Theodorus van den Hengel
(1864 – 1954)
Hoogland
x
Richarda v.d. Tweel
(1871 – 1914)
es) van den Hengel x Lambertha Tijmense x Jan v.dn. Bergh
(1856 – 1945)
(1869 – 1939)
Zwarteweg 1
Hamersveld
smid 1900-1939
Wulf van den Hengel
(1911 -)
Hoogland
x
Maria – Aleida Hilhorst
mersveld
Johanna
van den Hengel
(1884 – 1960)
x
Dirk Bieshaar
(1870 – 1956)
Wakkerendijk 17
Eemnes
Jan
van den Hengel
(1888 – 1957)
Wakkerendijk 170
x (1) smid
Maria van Nimwegen
x (2)
Maria Arnolda Kuijer
(1896 – 1951)
Gijsbertus
van den Hengel
(1892 – 1977)
Zwarteweg 1
Hamersveld
smid tot 1968
Piet van den Hengel
(1944 -)
Eemnes - Soest
smid
x
Mien van Dorrestein

het van **Adrianus van der Puijl**. Op 29 januari 1809 verkoopt hij het weer aan de smid **Jan Plaster** (Wakkerendijk 170) en leerlooier **Jan van der Wardt** voor *f* 450,--. Eén jaar later verkoopt Van der Wardt zijn aandeel aan **Jan Plaster**. **Hoedeman**, de smid, is inmiddels verhuisd naar Huizen. Het ziet er naar uit, dat het pand vervolgens enige tijd niet als smederij is gebruikt. Op 1 augustus 1825 verkoopt **Jan Plaster** de zaak aan zijn zwager **Adriaan Valentijn**, die getrouwd is met zijn zus **Hendrika Plaster.** Valentijn betaalt dan *f* 600,-- voor de zaak. In 1852 doet hij het bedrijf voor 1000 gulden over aan zijn schoonzoon, de smid **Joseph ten Brink** getrouwd met zijn oudste dochter Elisabeth Valentijn. Ten Brink sterft in 1869 en een jaar later verkoopt zijn weduwe de zaak aan smid **Hendrik van der Schuur** uit Stoutenburg.

BID VOOR DE ZIEL

van zaliger

JOSEPH TEN BRINK.

Na het ontvangen der laatste H. H. Sacramenten, te Eemnes overleden, in den ouderdom van 48 jaren en ruim 6 maanden, den 20 Februarij 1869, en begraven den 24 op het R. K. Kerkhof aldaar.

Zalig is den mensch, die de beproeving uitstaat, want als hij beproefd zal zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, die God bereid heeft aan die hem liefhebben. Jac. 1—12.

Kostbaar is de dood der regtvaardigon, zij is het einde der kwellingen, het behalen der overwinningen, de deur des levens, en de ingang tot de volmaakste rust. Ps. 115. H. Bem.

Bewaar mijne kiuderen, de onderrigtingen van uwen vader en vergeet de lessen uwer moeder niet.

Onze Vader, enz. Wees gegroet, enz.

Dat hij ruste in vrede.

Bern. J. Zandvliet, hoek Vinkenburgsteeg Utrecht.

Bidprentje van Joseph ten Brink (1820-1869) smid op Wakkerendijk 168-170 (1846-1852) en Wakkerendijk 22 (1852-1869).

Zestien jaar lang oefent hij hier zijn ambacht uit totdat hij in 1886 overlijdt. Met verschillende knechts wordt de zaak dan draaiende gehouden. Op 8-12-1887 komt **Joannes Steenman** als knecht vanuit Muiden.

Hij koopt de smederij op 18 maart 1888 voor *f* 2.050,-- van **Trijntje van Agteveld**, weduwe van **Hendrik van der Schuur**.

Jan Steenman (1857-1934) trouwde in 1891 met **Mietje Ruiter** uit Baarn. Ze hebben hun hele leven bij de smederij gewoond. Op 1 januari 1929 verkocht Jan Steenman het bedrijf aan zijn zoon **Bernard Steenman** (1895-1940) voor een bedrag van *f* 4000,--. Bernard trouwde met **Alida Maria Voskuilen**. Zij kregen één zoon. **Jan Steenman** (geboren 1925) die de smederij na de dood van zijn vader in 1940 samen met zijn moeder overnam.

Jan Steenman trouwde met Ali Groen. Ze woonden met hun gezin tot 1960 in de oude smederij. Het pand dat laag gelegen was, strak tegen de weg en tegen het pand van bakker Hoogland werd in 1960 afgebroken. Jan Steenman behield een mooie werkplaats achter op het perceel en ging met zijn gezin wonen in de

zuidelijkste woning van het nieuw gebouwde blok ten noorden van zijn oude woning (nog steeds Wakkerendijk 22). In 1983 heeft Jan het bedrijf verkocht en toen kwam er na 95 jaar een eind aan dit familiebedrijf op de plaats waar 184 jaar Lang een smederij is geweest.

Laarderweg 6

In het jaar 1864 krijgt Eemnes er een smederij bij. Smid Willem **Everts** vestigt zich op 27 april 1864 in Eemnes en begint een smederij op de hoek van de Laarderweg en de Meentweg in de grote boerderij die later het adres Laarderweg 4 t/m 10 kreeg. De smederij moet gevestigd zijn in het achterste deel van de boerderij (nr.6). Willem Everts kwam uit een geslacht van smeden, dat oorspronkelijk uit Laren afkomstig was en later ook vertegenwoordigers vond in Blaricum en Soest.

Willem Everts en zijn vrouw Maria **Bouwmeester** kregen acht kinderen: vijf zonen en drie dochters.
De oudste zoon Willem (1865-1888) was ook smid en stierf ongehuwd.
Vader Willem Everts (1831-1896) liet na zijn dood in 1896 het bedrijf na aan zijn zoons Arie en Jan Everts. Zoon Jan (1867-1931) bleef met zijn zuster Maria in de ouderlijke woning bij de smederij wonen. Hij stief ook ongehuwd.

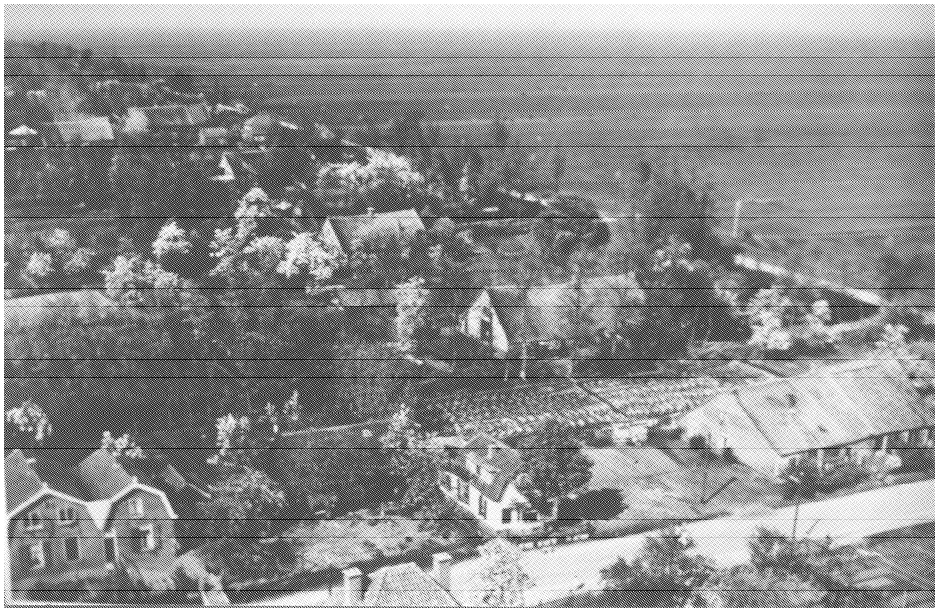

Hoek Laarderweg – Meentweg. Rechtsonder in de hoek het pand waar tot 1937 de smederij Laarderweg 6 van de familie Everts was.

Zoon Arie Everts (1866-1941) woonde met zijn vrouw Maria van de Geer op Kerkstraat 4. Zij kregen vier zoons die allen jong gestorven zijn. Er waren dus geen opvolgers voor het bedrijf.
Nadat zus Maria Everts ook overleden was, verkochten de erfgenamen op 13 april 1937 het woonhuis met de smederij voor 2900 gulden aan Hendrik van den Bergh, smid te Blaricum. Hij heeft de smederij echter niet voortgezet of laten voortzetten. Hij liet het pand door vier gezinnen bewonen, vandaar de nummering Laarderweg 4 t/m 10.
Bij een felle brand in 1947 is het hele pand verloren gegaan en niet meer herbouwd. Het was toen in bezit van Mej. Banis. een schoonzuster van smid Hendrik van den Bergh.

SMEDERIJEN IN DE 20E EEUW

Naast de al genoemde smederijen kwamen er in Eemnes in de 20e eeuw nog drie smederijen bij:

1 **Nieuweweg 28 - gebroeders Hagen**
Drikus (Hendricus Cornelis) **Hagen** (1910-1993) en **Cornelis Hagen** (1916-1966), zoons van Willem Hagen hebben een smederij gehad bij de woning Nieuweweg 28. In een grote loods naast de woning hebben de gebroeders jarenlang hun vak uitgeoefend. Na de dood van Drikus in 1993 is de loods afgebroken.

Woning in het midden: Nieuweweg 28. Links de werkplaats/smederij van de gebroeders Drikus en Kees Hagen. De familie Hagen woonde hier van 1926 tot 1993.

2 **Kerkstraat 4 – familie Van Hamersveld**
In 1938 vestigde smid Hendrik van Hamersveld zich in Eemnes. Hij was op 3 februarei 1910 geboren in Hoogland. In 1935 trouwde hij met Margaretha Adriana Baas. Na eerst drie jaar in Soest gewoond te hebben, vestigde het gezin zich in Eemnes op Wakkerendijk 50 (Stadwijk). De smid moet toen enige tijd een noodonderkomen gehad hebben bij de boerderij van Hannes Wiggerts op Meentweg 19. Vanaf 1946 had Hendrik van Hamersveld zijn bedrijf op Kerkstraat 4. Hij had het pand gekocht van Maria van de Geer, weduwe van smid Arie Everts. Hendrik van Hamersveld is overleden op 26 september 1975. Het bedrijf is overgenomen door zijn zoons.

Smederij familie Van Hamersveld Kerkstraat 4, gezien vanaf de Laarderweg. Het bedrijf was hier gevestigd van 1946 tot 1988.

Tot 1988 is de smederij op Kerkstraat 4 voortgezet. Daarna is het bedrijf tot op de dag van vandaag voortgezet op Bramenberg 8 door Wim en Henk van Hamersveld, twee zonen van Hendrik.

3 Wakkerendijk 9 Jaap Eek

Vanaf 1969 had Jaap Eek zijn smederij en ijzerwinkel op Wakkerendijk 9. Hij woonde er al vanaf 1961. De winkel is er nog te vinden tot op heden. Vóór 1961 was hier de manufacturenwinkel van de familie Luijf.

SMEDERIJEN IN DE 21E EEUW

Het mag duidelijk zijn, dat het beroep van smid in de loop der tijd sterk veranderd is. Veel ambachtelijke beroepen zijn verdwenen. Het beroep van smid bestaat nog steeds, aangepast aan de moderne tijd. Anno 2001 kennen wij in Eemnes nog steeds enkele smederijbedrijven naast smid Jaap Eek.
We noemen:

Siersmederij Bon	Bramenberg 25
Smederij R.Th. Calis	Meentweg 109a
Smederij Gebr.Van Hamersveld	Bramenberg 8

Toekomstige geschiedschrijvers mogen de historie van deze bedrijven gaan beschrijven.

Henk van Hees
HKE-41

Smedenfamilies in Eemnes

Al jaren geleden kwamen de leden van de Genealogische Werkgroep in Eemnes er achter, dat het beroep van smid in vroeger eeuwen een echt familieberoep was. Wij zijn het nader gaan onderzoeken en deden de volgende ontdekkingen:

Duitsland
Kort na 1800 kwamen er verschillende Duitsers als smid naar Eemnes; we noemen:

Johannes **Plaster** uit Bieslich
Johan Christoffel Daniël **Bangert** uit Adorf
Johan Henrich **Dickens** uit Grevenbruch.
Het is ons nog niet duidelijk waarom juist die Duitse smeden naar onze streken trokken.

Gooi- en Eemland
Smedenfamilies waren niet aan één plaats gebonden; ze kwamen in een hele regio voor of nog verder weg. Een oude smid vertelde mij, dat het handig was wanneer één familie in verschillende gemeentes over smederijen beschikte. Elke smederij had namelijk weer andere gereedschappen. Die gereedschappen bleven in de desbetreffende smederij. Zo kon je binnen één familie van verschillende gereedschappen gebruik maken. Goede voorbeelden van regionale smedenfamilies:

A. **Van den Bergh**: begonnen in Laren in het begin van de 19e eeuw maar al snel waren er ook takken in Blaricum en Eemnes en later ook in Hilversum.

B. **Everts:** ook begonnen in Laren rond 1800 en vandaar uit verder verspreid over Soest en Eemnes. In Soest waren er familieverbanden met **Staal** en **Van Hengstum**, ook twee bekende smedenfamilies. De familie Van Hengstum is een zeer grote smedenfamilie, oorspronkelijk afkomstig uit Empel (N-Br.). Vanaf 1744 was **Willem van Hengstum** uit Empel smid in Haarzuilens. Onder zijn nakomelingen zijn smeden in Vleuten, Utrecht,Westbroek, Schalkwijk, Montfoort, Nieuwerbrug, Maarsseveen, Werkhoven en Woerden.

C **Van den Hengel**: begonnen in het begin van de 19e eeuw in Leusden (Hamersveld) en Achterveld. Dit geslacht leverde vele generaties van smeden in Hamersveld en uiteindelijk ook nog een smid Jan van den Hengel in

Eemnes. Bij de opening van de tentoonstelling “Het geheim van de smid” op 10 februari 2001 in de Eemnesser Oudheidkamer wassmid Piet van den Hengel uit Soest aanwezig om paarden te beslaan. Hij heeft nog enige tijd in Eemnes gewoond.

Binnen de smedenfamilies werd geregeld onderling getrouwd. Ook gebeurde het wel dat één van de knechten trouwde met een dochter van de smid om vervolgens het bedrijf over te nemen.

Om meer inzicht te krijgen in de Eemnesser smedenfamilies bespreken wij hier enkele van de belangrijkste geslachten:

DE FAMILIE BANGERT

De stamvader is

1. Johan Christoffel Daniël Bangert

geboren Adorf (Duitsland)	22-09-1780
overleden Eemnes	11-02-1873
trouwt:	
a. **Maria Petronella Krijgsman**	(1779-1817)
b. **Geertruij Kuijper**	**(**1775-1826)
c. **Gesina van den Ham**	(1785-1856)

Johan Christoffel Daniël Bangert was de zoon van **Johan Daniël Bangert** en **Agneta Elisabet Graeben.**
Hij nam de smederij over van Jan Krijgsman, die zijn bedrijf had op Wakkerendijk 270. In 1806 trouwde hij met Maria Krijgsman, een dochter van Jan en waarschijnlijk heeft hij daarna het bedrijf van zijn schoonvader overgenomen. Het oudste kind van smid Bangert en Maria Krijgsman werd op 6 april 1807 in Eemnes geboren. Het heette Johan Christiaan en werd op 8 april 1807 in de Evangelisch Lutherse Kerk in Naarden gedoopt. Vader Johan Christoffel Daniël bleef zijn leven lang Evangelisch Luthers, de enige in Eemnes in die tijd. Uit zijn eerste huwelijk zijn zeven kinderen geboren: vijf dochters en twee zonen, die allebei smid werden. Uit zijn beide andere huwelijken zijn geen kinderen meer geboren.
We vervolgen met zijn oudste zoon:

2. Johan Christiaan Bangert

geboren Eemnes	06-04-1807
overleden Eemnes	20-08-1866
trouwt	

HKE-44

Stamboom van het geslacht Bangert

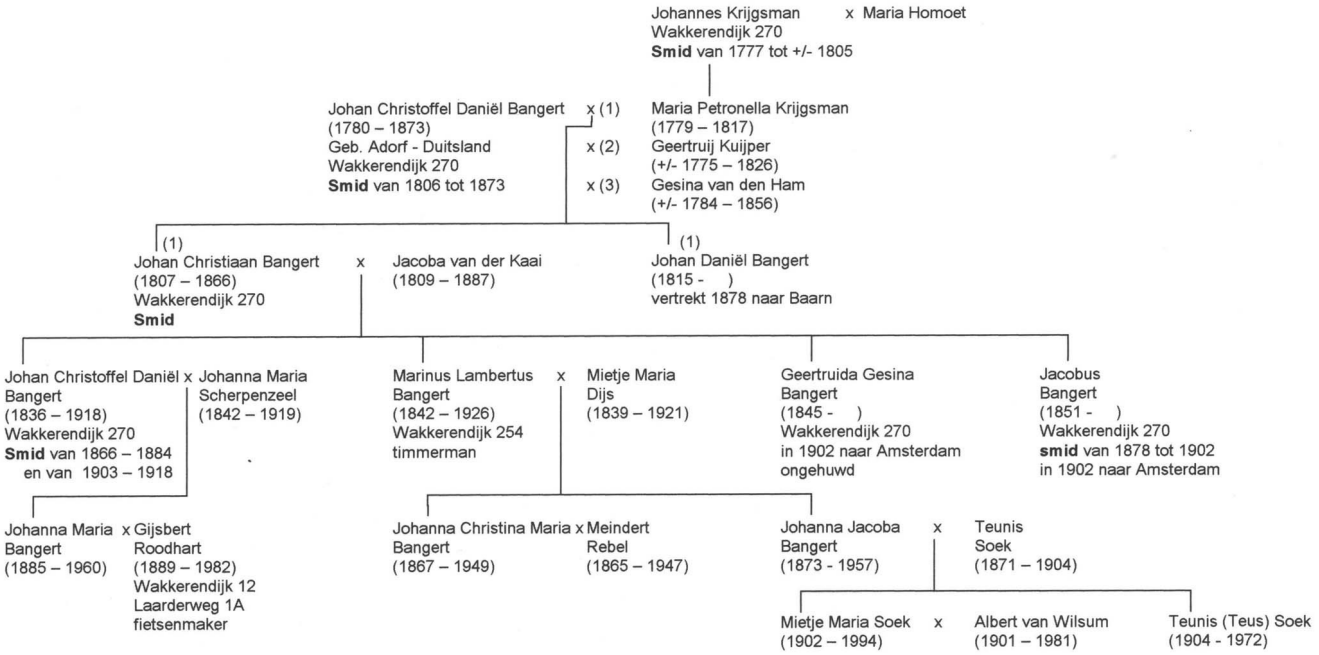

Jacoba van der Kaaij
geboren Vreeswijk 06-11-1809
overleden Eemnes 05-01-1887

Johan Christiaan werd ook smid. Hij moet rond 1835 getrouwd zijn. De eerste jaren van zijn huwelijk woonde hij in Utrecht. Tussen 1845 en 1849 kwam hij met zijn gezin naar Eemnes en woonde bij de ouderlijke smederij aan de Wakkerendijk 270. Het lijkt erop, dat hij het bedrijf van zijn vader overnam. Hij stierf betrekkelijk jong in 1866 nog zeven jaar voor zijn vader.
Uit het huwelijk van Johan Christiaan Bangert en Jacoba van der Kaaij zijn vijf zonen en twee dochters geboren. We volgen het spoor van twee zonen:

3.1. **Johan Christoffel Daniël Bangert**
geboren Utrecht 09-09-1836
overleden Eemnes 22-05-1918
trouwt Eemnes 26-01-1883
Johanna Maria Scherpenzeel
geboren Eemnes 09-08-1842
overleden Eemnes 16-01-1919

Johan Christoffel Daniël Bangert werd ook smid. Hij verhuisde in 1884 met zijn vrouw naar Baarn. Het is niet bekend of hij in het familiebedrijf op Wakkerendijk 270 bleef werken.
In 1903 komt hij er echter weer wonen als zijn oom **Jacobus Bangert** (smid) en tante **Geertruida Gesina Bangert** naar Amsterdam verhuizen. Deze Johan Christoffel Daniël Bangert was de laatste smid van dit geslacht in Eemnes. Na zijn dood in 1918 is het smederijbedrijf op Wakkerendijk 270 opgeheven. Hij en zijn vrouw Johanna Scherpenzeel hadden één dochter **Johanna Maria Bangert** (1885-1960) die trouwde met **Gijsbert Roodhart** (1889-1982), die lange tijd een fietsen- en electriciteitswinkel had op Wakkerendijk 12.
Een broer van Johan Christoffel Daniël was:

Marinus Lambertus Bangert (1842-1926) aannemer in Eemnes-Binnen en o.a. koster van het Dikke Torentje.

3.2. **Marinus Lambertus Bangert**
geboren Utrecht 27-10-1842
overleden Eemnes 03-09-1926
trouwt Eemnes 08-06-1866
Mietje Maria Dijs
geboren Eemnes 02-02-1839
overleden Eemnes 28-11-1921

Marinus was een vreemde eend in de bijt: hij werd geen smid maar timmerman, metselaar en aanne-

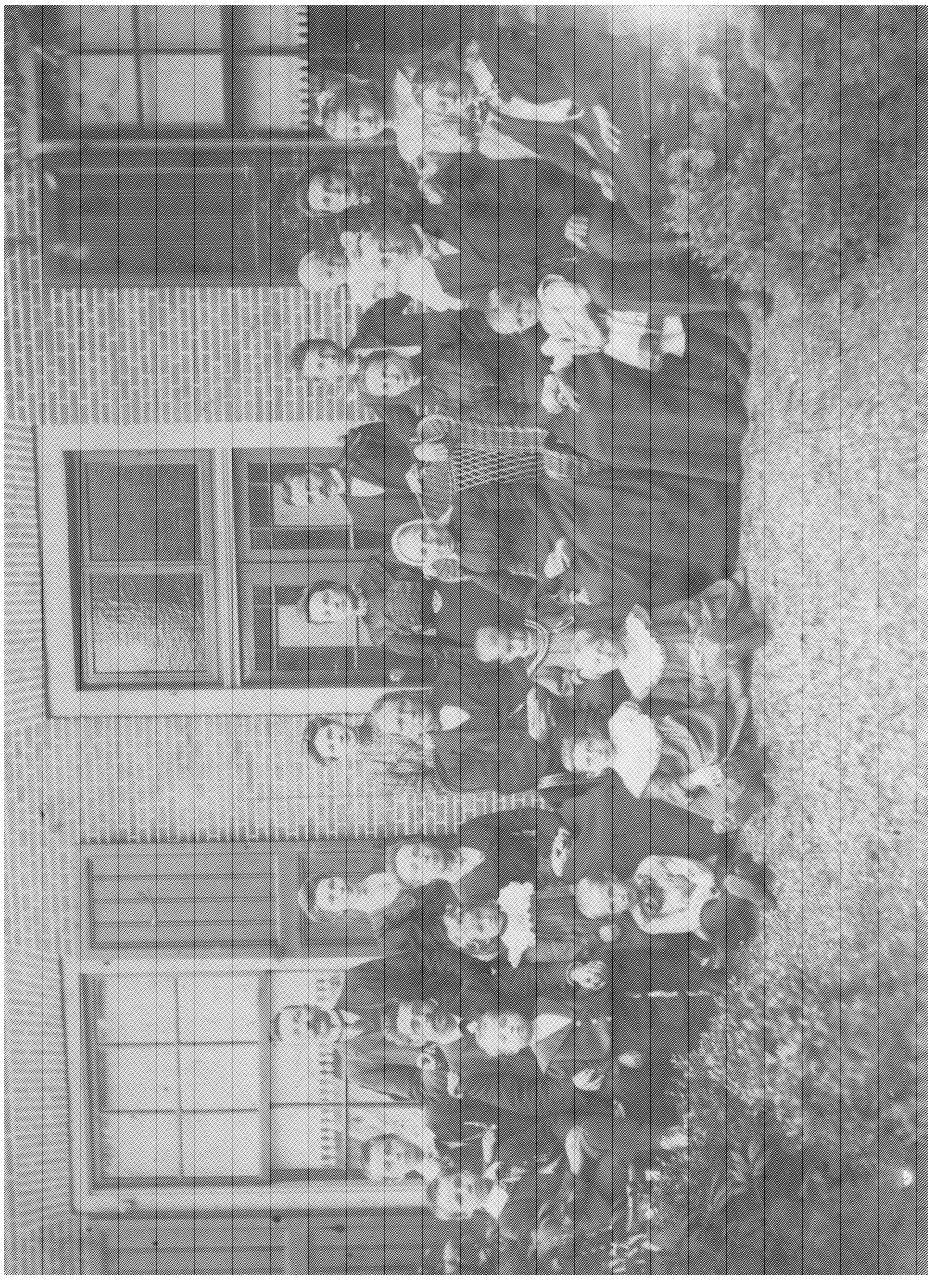

HKE-46

Foto uit 1906 gemaakt t.g.v. het 40-jarig huwelijksfeest van Marinus Lambertus Bangert (1842-1926) en Mietje Dijs (1839-1921)
Achterste rij v.l.n.r.:
Willem Stein- Samuel de Zoeten- Sientje de Zoeten-Bangert- Betje Bangert- Rina Bangert en verloofde Hein de Boer (bakker in Baarn)- Henk Rebel- Teus Soek - Naatje Soek-Bangert- Mie Rebel.
tweede rij v.l.n.r.:
Rinus Stein- Teunis Stein met vóór hem zijn zoontje Krik Stein- Johanna Stein- Koosje Stein-Bangert- grootvader Marinus Lambertus Bangert- Mietje Soek- grootmoeder Mietje Dijs- Christina Rebel-Bangert- Ries Rebel- Meindert Rebel- Adriaan Rebel-
Drie kinderen zittend op de voorgrond v.l.n.r.:
Dirk Soek- Koosje Rebel- Mar Rebel (tweeling)
De foto is gemaakt voor de woning Wakkerendijk 254 in Eemnes.

Johanna (Naatje) Jacoba Bangert (1873-1957) getrouwd met Teunis Soek. Ze had een kruidenierswinkeltje op Wakkerendijk 254. Foto uit 1891.

Naatje Bangert (1873-1957) weduwe van Teunis Soek, gefotografeerd bij haar woning Wakkerendijk 254.
Pasen 1948

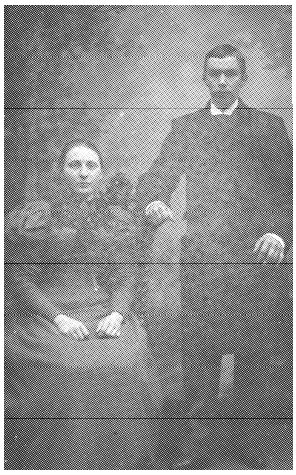

(links) Naatje Soek-Bangert (1873-1957) en haar man Teunis Soek (1871-1904)

(rechts) Mietje Dijs (1839-1921) gehuwd met Marinus Lambertus Bangert.

mer. Hij ging wonen bij zijn schoonvader Arie Dijs op Wakkerendijk 252-254. Het is mogelijk dat hij het daar staande huis heeft gebouwd. Uit zijn huwelijk met Mietje Dijs zijn zes dochters geboren. We noemen speciaal:

- **Johanna Christina Maria Bangert** (1867-1949)
  getrouwd met
  Meindert Rebel (1865-1947)
  Ze woonden op Wakkerendijk 252-254.

- **Johanna (Naatje) Jacoba Bangert** (1873-1957)
  getrouwd met
  Teunis Soek (1871-1904)

Naatje Soek-Bangert had een bekend kruidenierswinkeltje op Wakkerendijk 252-254. Velen zullen zich haar zoon Teus Soek (1904-1972) herinneren, een bekende figuur in Eemnes-Binnen.

DE FAMILIES PLASTER - VALENTIJN - TEN BRINK

Het gaat hier om drie Rooms-Katholieke smedenfamilies uit Eemnes die aan elkaar verwant waren. *(Stamboom op pagina 36 - 37)*
Bernard Plaster en zijn vrouw Elisabeth Holland wonen rond 1780 in Bislich bij Wezel in het toenmalige Pruisen. Ze stichten daar dan een gezin. Vier van hun kinderen komen in Eemnes terecht:

1. **Johannes Plaster**
   geboren Bislich 1783
   overleden Eemnes 24-08-1826
   trouwt Eemnes 23-11-1806
   Anna Maria van Oostveen
   geboren Utrecht 1781
   overleden Eemnes 03-08-1850

De smid Johannes Plaster en zijn vrouw bewoonden de smederij Wakkerendijk 168-170 vanaf 1806. Ze kregen geen kinderen. Na de dood van Plaster hertrouwde zijn weduwe in Eemnes op 30-07-1828 met de smid **Johan Henrich Dickens** geboren in 1792 te Grevenbruch in Pruisen. Na de dood van Anna Maria van Oostveen in 1850 verliet Dickens Eemnes
Er woonden drie zusters van Johannes Plaster in Eemnes:

2. **Johanna Plaster**
   geboren Bislich 1797, overleden Eemnes 27-12-1870. Ze bleef ongehuwd

3. **Geertruida Plaster**
   geboren Bislich 1800, overleden Eemnes 29-07-1869. Ook zij bleef ongehuwd.

4. **Hendrika Plaster**
   geboren Bislich 1791
   overleden Eemnes 03-07-1865
   trouwt
   Adrianus Valentijn
   geboren Opeinde 1793
   overleden Eemnes 29-08-1857

Dit echtpaar woonde op Wakkerendijk 22 waar Adriaan Valentijn zijn beroep als smid uitoefende. Het paar is rond 1820 getrouwd en woonde daarna eerst enige tijd in Maarssen. Vanaf 1825 werd de smederij Wakkerendijk 22 door hen bewoond. In Eemnes zijn drie zoons en een dochter geboren. Eén dochter was al eerder in Maarssen geboren:

4.1 **Elisabeth Valentijn**
   geboren Maarssen 18-01-1823
   overleden Eemnes 24-11-1904
   trouwt Eemnes 29-09-1846
   Joseph ten Brink
   geboren Nijkerk 1820
   overleden Eemnes 20-02-1869

Joseph ten Brink nam de smederij op Wakkerendijk 22 van zijn schoonvader over. Uit zijn huwelijk met Elisabeth Valentijn zijn in Eemnes negen kinderen geboren: zeven dochters en twee zonen.
Dochter Alijda Antonia (1854-1917) trouwde met Cornelis Hilhorst (1855-1919). Ze werden de ouders van de bekende pater Emidius Hilhorst (1890-1923), die missionaris in Brazilië was.
Een broer van pater Emidius Hilhorst was Jozef Adrianus Hilhorst (1887-1973), bakker op Kerkstraat 2, die voor de tweede keer getrouwd was met Hendrica van den Hengel uit de bekende smedenfamilie van Hamersveld (Leusden)

DE FAMILIE EVERTS

Het gaat hier vermoedelijk om een oud Larens geslacht. Wij konden teruggaan tot:

1. **Jan Willem Evers**

Geboren	ca. 1735
overleden Laren (NH)	04-07-1800
trouwt 1) Laren (NH)	10-06-1763
Tijmetje Janse Splint	
begraven Laren (NH)	13-09-1766
trouwt 2) Laren (NH)	13-05-1769
Jannetje Barends Kuijper	
gedoopt Baarn (RK)	28-10-1745
overleden Laren (NH)	09-05-1798

Ten tijde van zijn eerste huwelijk woonde Jan Willem Evers in Hilversum. Uit dat huwelijk zijn een dochter en een zoon geboren. Na zijn tweede huwelijk woonde hij in Laren. Uit dit huwelijk zijn elf kinderen geboren: vier zonen en zeven dochters. De vier zonen zijn allen volwassen geworden. Moeder Jannetje had familie in Soest en dat is wellicht de reden dat drie zonen in Soest terecht zijn gekomen. Zoon Barend (1774-1860) en zoon Harmen (1787-1879) werden kleermaker in Soest. Zoon Hendrik (1780-1868) werd smid in Soest.
Wij gaan verder met de oudste zoon:

2. Willem Janse Everts

gedoopt Laren (RK)	30-01-1770
overleden Laren	14-01-1820
trouwt Laren	19-04-1795
Marritje Willems van Laaren/Fokker	(ca. 1771-1817)

Stamboom van het geslacht Everts

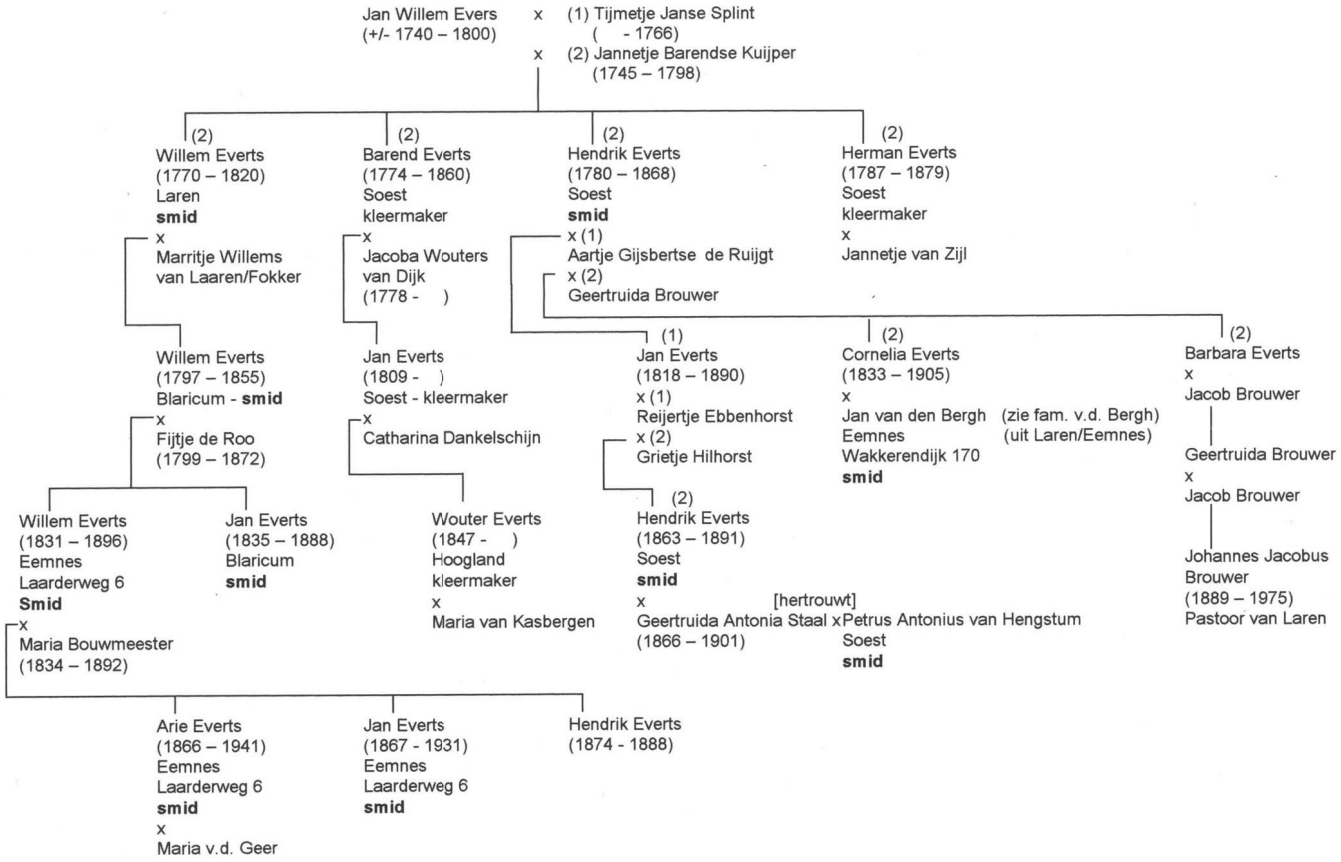

HKE-51

Willem was smid in Laren. Veel meer is er niet van hem bekend. Uit zijn huwelijk zijn elf kinderen geboren: zeven dochters en vier zonen. Toen zijn vrouw Marritje in 1817 stierf, liet ze nog vijf kinderen na. Ons verhaal gaat verder met de oudste zoon:

3. **Willem Everts**
   gedoopt Laren (RK) 22-10-1797
   overleden Blaricum 25-01-1855
   trouwt Blaricum 17-02-1822
   Fijtje de Roo
   geboren Blaricum 23-02-1799
   overleden Blaricum 27-01-1872

Willem werd hoefsmid in Blaricum. Het is niet bekend waar. Mogelijk is hij in zijn bedrijf opgevolgd door zijn zoon Jan (1835-1888), die ook hoefsmid was. Deze Jan bleef ongehuwd. Een broer van Jan was:

4. **Willem Everts**
   geboren Blaricum 06-11-1831
   overleden Eemnes 05-04-1896
   trouwt Blaricum 26-04-1864
   Maria Bouwmeester
   geboren Eemnes 11-05-1834
   overleden Eemnes 18-10-1892

Evenals zijn vader werd Willem hoefsmid van beroep. Daags na zijn huwelijk op 27 april 1864 vestigde hij zich met zijn vrouw in Eemnes op Laarderweg 6 waar hij een nieuwe smederij begon.
Uit zijn huwelijk met Maria Bouwmeester zijn zes kinderen geboren: vier zonen en twee dochters.
De oudste zoon Willem (1865-1888) werd smid maar stierf jong.
Het bedrijf werd overgenomen door twee andere zonen van Willem:
Jan (1867-1931) die ongehuwd bleef en
Arie (1866-1941) die trouwde met Maria v.d. Geer en op Kerkstraat 4 woonde.

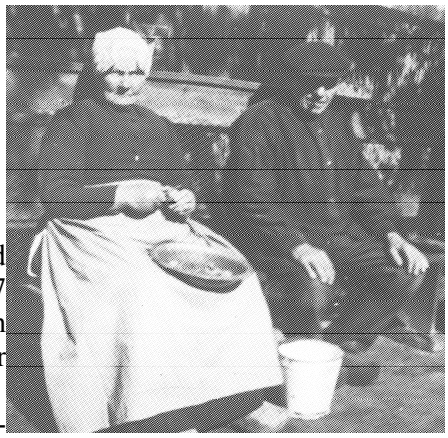

Smid Arie Everts (1866-1941) en zijn vrouw Mie v.d. Geer. Ze woonden op Kerkstraat 4.

DE FAMILIE VAN DEN BERGH

Deze smedenfamilie begint in onze regio met:

1. **Gerrit van den Bergh**
   gedoopt Ouderkerk aan de Amstel 06-02-1787
   overleden Laren 28-12-1868
   trouwt
   Johanna Vermolen
   gedoopt Amsterdam 20-03-1791
   overleden Laren 06-02-1865

Gerrit was een zoon van Bastiaan van den Bergh en Grietje van Brink. Uit het onderzoek tot nu toe is gebleken, dat hij in 1815 vanuit Zaandam in Laren kwam wonen. Hij was toen 28 jaar en het lijkt erop dat hij zich als smid toen vestigde in de smederij op de St. Janstraat 2. Volgens de familieverhalen zou het familiebedrijf daar zelfs al voor 1815 gevestigd zijn.
Gerrit en zijn vrouw kregen 8 kinderen: zes zonen en twee dochters. Het smedenbloed stroomde door; er ontstonden drie familietakken:

- de Larense tak met als stamvader zoon Pieter (1819-1891)
- de Blaricumse tak met als stamvader zoon Hendrik (1828-1913)
- de Eemnesser tak met als stamvader zoon Jan (1831-1900).

Larense Tak

1.1. **Pieter van den Bergh**
   geboren Laren 17-10-1819
   overleden Laren 26-11-1891
   trouwt Laren 09-05-1849
   Grietje Pandelaar
   geboren Laren 19-02-1821
   overleden Laren 03-04-1887

Pieter volgde zijn vader op als hoefsmid, vermoedelijk ook in de smederij Sint Janstraat 2. (Nu winkelcentrum De Smederij). Hij en zijn vrouw kregen negen kinderen: eerst acht zonen en toen een dochter.
Zoon Hendrik (1858-1921) werd bakker op St. Janstraat 6. Deze zaak werd later overgenomen door zijn zoon Piet, die in Laren Witte Piet werd genoemd.
Een andere zoon van Pieter en Grietje Pandelaar was:

1.1.1. Klaas van den Bergh
   geboren Laren 03-07-1852
   overleden Laren 23-11-1916
   trouwt Laren 02-08-1881
   Jaantje Pandelaar
   geboren Laren 22-02-1851

HKE-54

Stamboom van het
Geslacht Van den Bergh

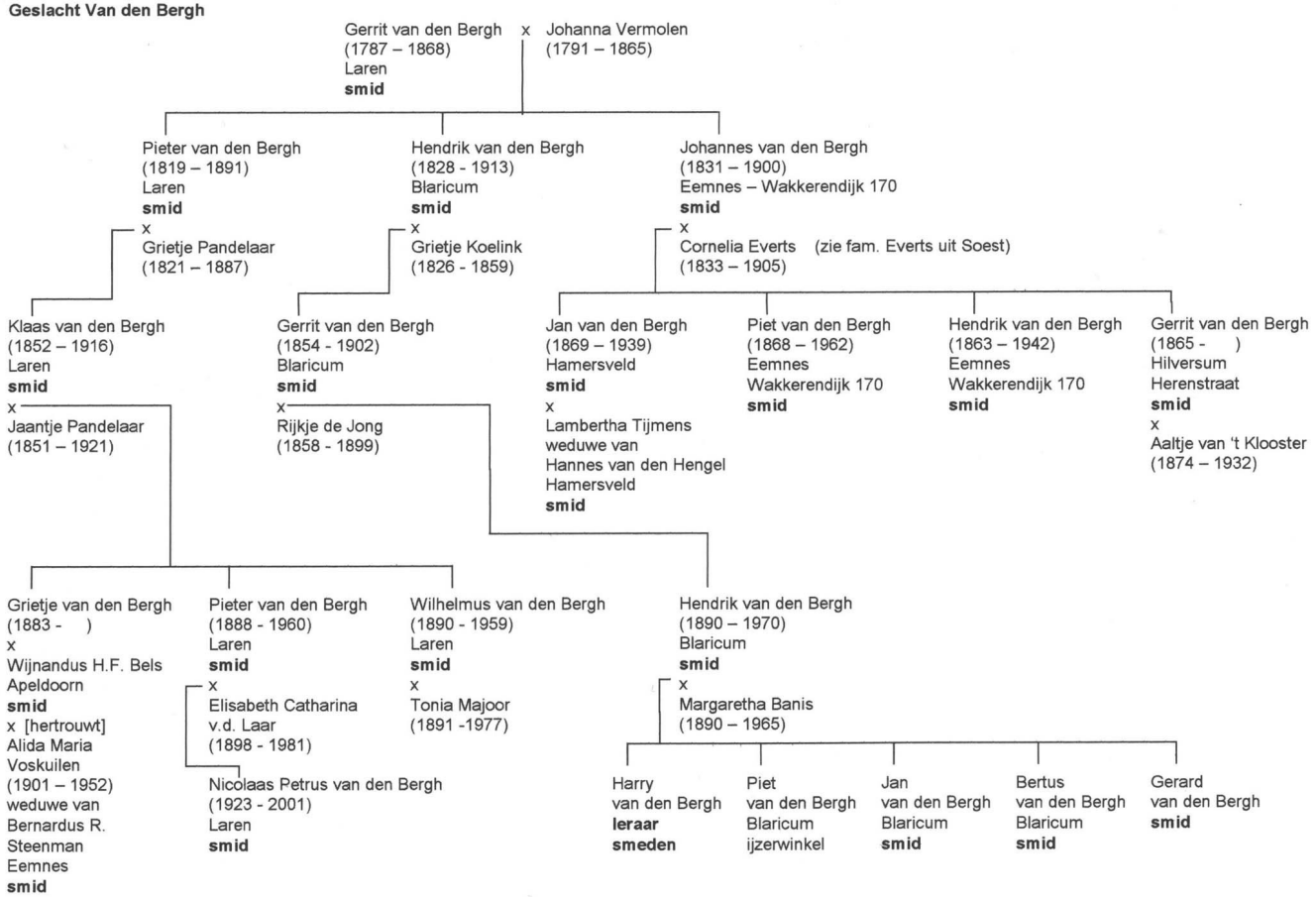

overleden Laren 17-04-1921

Ook Klaas werd weer smid, opnieuw op St. Janstraat 2. Uit zijn huwelijk met Jaantje Pandelaar zijn acht kinderen geboren: vijf dochters en drie zonen. De beide zoons Pieter en Willem namen de smederij van hun vader over. Dochter Grietje trouwde met Wijnand Bels, die smidsknecht was bij haar vader. Bels begon later zelf een smederij in Apeldoorn.
We vervolgen met de beide zoons:

1.1.1.1. **Wilhelmus van den Bergh**
geboren Laren 15-03-1890
overleden Laren 28-08-1959
trouwt Laren 17-05-1922
Tonia Majoor
geboren Laren 18-05-1891
overleden Laren 22-12-1977

Willem werd smid en nam samen met zijn broer Piet de ouderlijke smederij over. Willem woonde met zijn gezin op St. Janstraat 4. Tot het najaar van 1946 bleef hij actief in de smederij.
Uit zijn huwelijk met Tonia Majoor zijn vijf kinderen geboren: vier zonen en één dochter.
We vervolgen met de broer van Willem:

1.1.1.2. **Pieter van den Bergh**
geboren Laren 17-10-1888
overleden Laren 18-01-1960
trouwt Laren 19-01-1921
Elisabeth Catharina van de Laar
geboren Laren 21-02-1898
overleden Laren 10-07-1981

Pieter werd in Laren de Zwarte Piet genoemd om hem te onderscheiden van zijn neef Witte Piet van den Bergh, die bakker was op St. Janstraat 6. Piet werd smid en woonde met zijn gezin op St. Janstraat 2.
Hij werd op 7 mei 1947 getroffen door een beroerte waarna hij niet meer heeft kunnen werken.
Piet was getrouwd met Elisabeth C. v.d. Laar, een dochter van de bekende caféhoudster Kaatje v.d. Laar. Uit hun huwelijk zijn elf kinderen geboren. Zeven dochters en vier zonen.
De smederij werd overgenomen door de oudste zoon:

1.1.1.2.1. **Nicolaas Petrus van den Bergh**
geboren Laren 09-09-1923

overleden Hilversum 03-03-2001

Nico kreeg in feite de verantwoordelijkheid over de smederij, nadat zijn vader in 1947 een beroerte had gekregen. In 1956 heeft hij de zaak overgenomen. Naast de smederij was er ook een handel in huishoudelijke artikelen. Toen eenmaal duidelijk was dat er een zaak van Blokker in Laren zou komen, is Nico in 1972 met zijn bedrijf gestopt. Dit was het einde van een lange smederij-traditie in Laren.

Blaricumse Tak

1.2. **Hendrik van den Bergh**
geboren Laren 02-06-1828
overleden Blaricum 13-07-1913
trouwt 1) Blaricum 08-06-1853
Grietje Koelink
geboren Blaricum 30-01-1826
overleden Blaricum 13-04-1859
trouwt 2) Blaricum
Antonia van Thienen

Hendrik werd smid te Blaricum. Uit zijn eerste huwelijk werd een zoon geboren die ook weer smid werd:

1.2.1. **Gerrit van den Bergh**
geboren Blaricum 06-03-1854
overleden Blaricum 26-02-1902
trouwt Blaricum 22-09-1885
Rijkje de Jong
geboren Blaricum 23-01-1858
overleden Blaricum 17-01-1899

Gerrit werd grof-en hoefsmid en werkte in het bedrijf van zijn vader. De zaak in Blaricum werd weer voortgezet door zijn zoon:

1.2.1.1. **Hendrik van den Bergh**
geboren Blaricum 26-05-1890
overleden Blaricum 21-09-1970
trouwt Blaricum 25-10-1922
Margaretha Banis
geboren Blaricum 13-02-1890
overleden Blaricum 22-12-1965

Hendrik wist de smederij in Blaricum als bloeiend familiebedrijf in stand te houden. Uit zijn huwelijk met Margaretha Banis zijn vijf zoons geboren:

- Harry van den Bergh, onderwijzer/leraar, getrouwd met Greet Groen uit Eemnes
- Piet van den Bergh, die de ijzerwinkel in Blaricum onder zijn hoede kreeg
- Bertus van den Bergh, landbouwsmid in Blaricum
- Jan van den Bergh met de constructiewerkplaats in Blaricum
- Gerard van den Bergh die ook in het constructiewerk zat.

Ook enkele zonen van deze broers zijn al weer actief in het smidsvak.
In Blaricum is de familietraditie dus nog niet uitgestorven.

Eemnesser Tak

1.3. **Johannes (Jan) van den Bergh**

geboren Laren	19-07-1831
overleden Eemnes	27-11-1900
trouwt Soest	21-06-1862
Cornelia Everts	
geboren Soest	05-12-1833
overleden Soest	15-01-1905

Ten tijde van zijn huwelijk (1862) kon Jan gaan werken in de smederij op Wakkerendijk 168-170 in Eemnes. Hij huurde deze smederij van de erfgenamen van Cornelis Kuijer (die voor hem op deze plaats smid was geweest) en later van smid Jan Everts uit Soest, een halfbroer van zijn vrouw. Cornelia Everts kwam ook uit een echte smedenfamilie. Jan is dus nooit eigenaar van deze smederij geweest al is hij er tot zijn dood blijven wonen en werken. Uit het huwelijk van Jan van den Bergh en Cornelia Everts zijn negen kinderen geboren: vijf zonen en vier dochters. Dochter Geertje (1874-1940) trouwde met Hendrik van 't Klooster (1869-1940) schilder van beroep.
Vier zonen werden smid van beroep:

1.3.1. **Gerrit van den Bergh**

geboren Eemnes	19-10-1865
trouwt Eemnes	15-09-1899
Aaltje van 't Klooster	(1874-1932)

Vanaf 24 maart 1899 had Gerrit een eigen smederij in Hilversum aan de Herenstraat 49 op de hoek met de nu verdwenen Pepersteeg (thans parkeerterrein aan de Herenstraat/Laanstraat).
Gerrit verhuisde op 10 juli 1933 van Hilversum naar Amsterdam.
Uit zijn huwelijk met Aaltje van 't Klooster zijn vier dochters en twee zoons geboren. Dochter Gerarda Johanna was getrouwd met Petrus de Jong, koopman in fruit en woonde Herenstraat 47.
Twee zoons van Gerrit van den Bergh zetten na 1933 de smederij van hun vader voort onder naam Gebr. Van den Bergh Kachel – en Haardensmederij. Dit waren Jacobus Johannes (geboren 1902) en Johannes Jacobus (geboren 1904), die getrouwd was met Cornelia Th. A. de

Jong. Dit familiebedrijf bleef op deze plaats bestaan tot ± 1965.
Twee broers van Gerrit zetten het bedrijf in Eemnes op Wakkerendijk 168-170 voort.

1.3.2. **Hendrik van den Bergh**

geboren Eemnes	08-07-1863
overleden Eemnes	12-04-1942

1.3.3. **Pieter van den Bergh**

geboren Eemnes	03-10-1868
overleden Eemnes	14-03-1962

Hendrik en Piet zetten de smederij van hun vader voort. Ze bleven ongehuwd. Hendrik stond bekend als een uitstekende vakman; hij had één probleem: hij was scheel en daarom zaten bepaalde dingen die hij vast moest zetten soms scheef. Hij was een gezellige man, die graag een borreltje lustte.
In 1934 zijn de twee gebroerders gestopt met de smederij. Het bedrijf werd overgedaan van **Jan van den Hengel**, een stiefzoon van hun broer Jan.
Hendrik en Piet kochten de woning Laarderweg 38 van Aart Dekker. Vanuit de familie werd

Hendrik van den Bergh (1863-1942), van 1900 tot 1934 smid op Wakkerendijk 168/170.

Piet van den Bergh (1868-1962), van 1900 tot 1934 smid op Wakkerendijk 168-170.

Smid Hendrik van den Bergh met een groep Eemnessers, v.l.n.r.: Henk Dop-Hendrik Kuiper-Hendrik van den Bergh de smid- Andries Ruizendaal- Joost Riggeling de schilder.

het volgende verhaal over Hendrik verteld:
Met Driekoningen 1942 sneeuwde het erg. Het was een zondag. Hendrik ging altijd naar de vroegmis in de R.K. kerk en zijn broer Piet naar de Hoogmis. Op die bewuste Driekoningendag is Hendrik nooit in de kerk aangekomen. Toen hij rond tien uur nog niet thuis was, ging men op zoek. Ter hoogte van de Bijbelschool zag men een onregelmatig sneeuwhoopje en daaronder lag Hendrik. Hij moet onwel geworden zijn of in de sloot gelopen zijn. Geheel onderkoeld is hij naar huis gebracht. Hij knapte niet echt op; na een paar maanden overleed hij op 12 april 1942.
Broer Piet bleef met de huishoudster wonen op Laarderweg 38. In 1948 verhuisde hij naar Wakkerendijk 19 waar hij inwoonde bij Dirk Bieshaar en later bij diens schoonzoon Jan van den Hoven. Piet woonde daar tot zijn dood in 1962
Dan was er nog een vierde zoon van Jan van den Bergh en Cornelia Everts die smid werd:

1.3.4. **Jan van den Bergh**

geboren Eemnes	11-10-1869
overleden Hamersveld (Leusden)	24-01-1939
Trouwt	20-11-1900
Lambertha Tijmense	
geboren Duist	27-06-1856

overleden Hamersveld 17-11-1945

De vrouw van Jan was de weduwe van smid Hannes van den Hengel, die zijn smederij had aan de Zwarteweg 1 te Hamersveld. Na zijn huwelijk beheerde Jan deze smederij. Eén van de dochters van Hannes van den Hengel en Lambertha Tijmense was Johanna (Naatje) (1884-1960) gehuwd met Dirk Bieshaar uit Eemnes. Zoon Gijs van den Hengel (1892-1977) zette de ouderlijke smederij aan de Zwarteweg 1 in Hamersveld voort. Een andere zoon was Jan van den Hengel. Hij kwam in Eemnes terecht.

Johannes van den Hengel
geboren Hamersveld (Leusden) 02-09-1888
overleden Laren 28-07-1957
trouwt 1) Hamersveld 28-11-1916
Maria van Nimwegen (1891-1922)
trouwt 2) Hamersveld 09-08-1923
Maria Arnolda Kuijer
geboren Baarn 13-07-1896
overleden Eemnes 04-12-1951

Jan van den Hengel ging voort in de familietraditie en werd smid. Hij nam in Eemnes de smederij op Wakkerendijk 168/170 over in 1934. Voor die tijd werkte hij bij zijn stiefvader Jan van den Bergh in Hamersveld. Jan had daar een huis naast de smederij met een café erbij. Dat café werd door zijn vrouw verzorgd.
In Eemnes werkte hij vanaf 1934 samen met zijn oudste zoon Reijer in de smederij. Jan stond in Eemnes bekend als een goed vakman; een harde werker, kort van stof. Hij deed van alles: paarden beslaan, constructiewerk, messen slijpen, kachels verkopen en plaatsen en ook verkocht hij landbouwwerktuigen. Hij werkte meestal voor de boeren. In Eemnes werkte hij ook voor de nonnetjes in het klooster naast de R.K. kerk. In het voorjaar haalde hij b.v. de kachels weg, o.a. uit de school. Hij maakte ze schoon en zette ze op zolder. Als hij naar het klooster of de school ging, nam hij altijd zijn pantoffeltjes mee. Dat werd door de nonnetjes zeer gewaardeerd.
Volgens zijn dochter Tiny Schouten-van den Hengel heeft Jan tot ongeveer 1941 samenge-

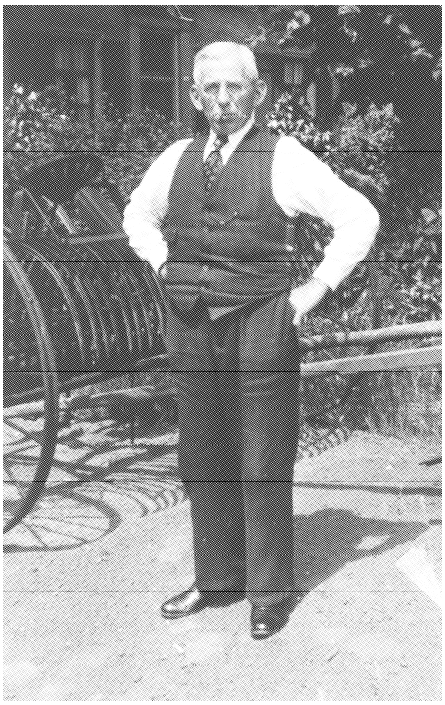

Jan van den Hengel (1888-1957), van 1934 tot 1957 smid op Wakkerendijk 168-170.

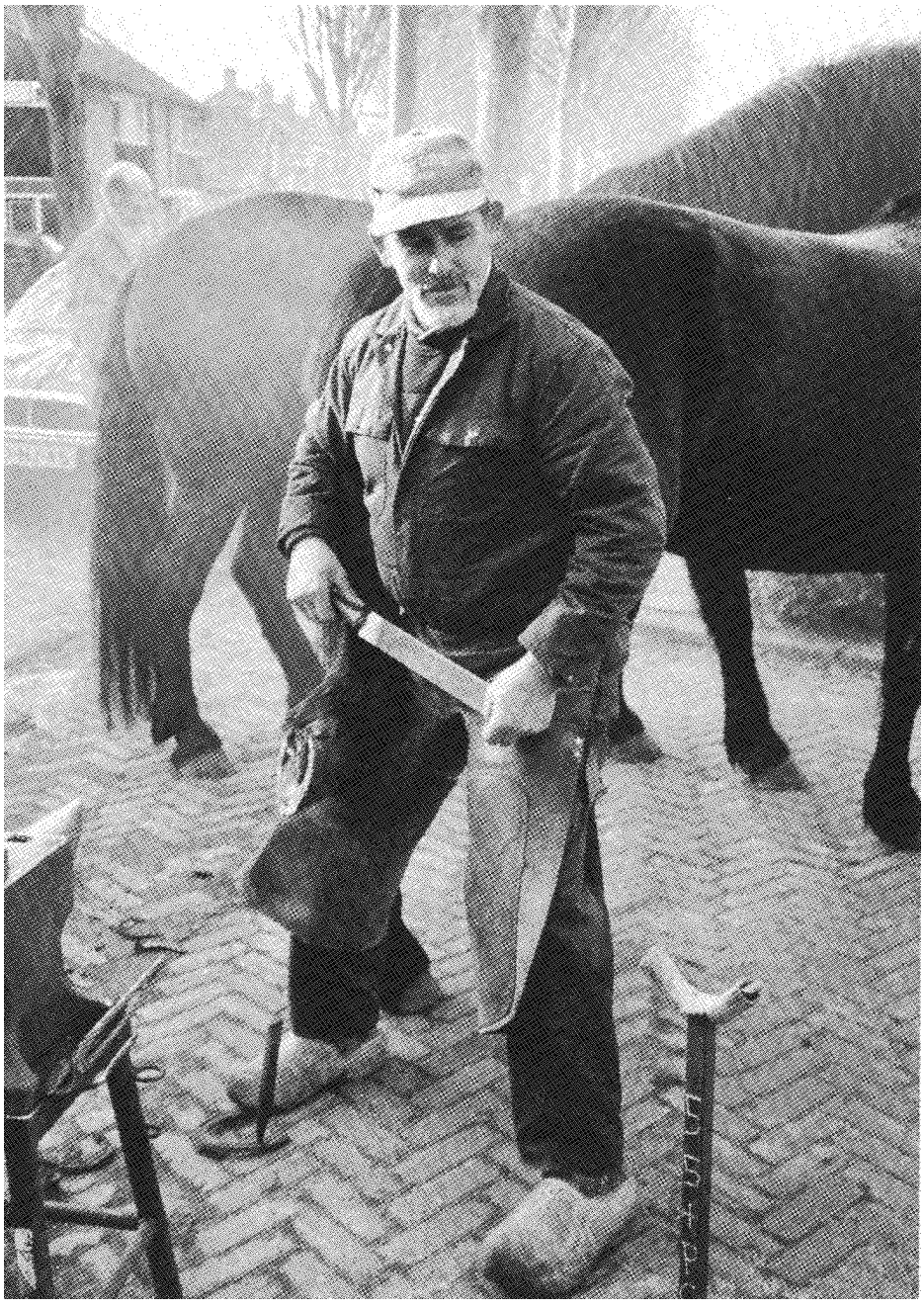

Ambulant hoefsmid Piet van den Hengel uit Soest demonstreert zijn ambacht voor de Eemnesser Oudheidkamer bij de opening van de tentoonstelling "Het geheim van de smid" op 10-02-2001.

HKE-61

Groepsfoto gemaakt op 22 februari 1916 t.g.v. het huwelijk van Margaretha van den Hengel en Wouterus van Kooij voor de familiesmederij aan de Zwarteweg 1 in Hamersveld.
zittend op de voorste rij v.l.n.r.:
Tante Veem- onbekend- Gart van Kooij- Lambertha Tijmense, smidsvrouw en moeder van de bruid-bruidegom Wouterus van Kooij- bruid Margaretha van den Hengel- Jan van den Bergh, smid en 2e man van Lambertha Tijmense- Johanna van den Hengel, vrouw van Dirk Bieshaar uit Eemnes- Johanna van den Hengel, vrouw van Bartus Majoor- Bartha van den Hengel, vrouw van Jan Smink- onbekend.
staande:
vierde van rechts: Jan van den Hengel, smid te Eemnes en links van hem zijn broer Gijs van den Hengel, smid te Hamersveld.

werkt met zijn zoon Reijer; hij had ook wel knechten: ze herinnert zich Arie Raven. Zijn zoon Reijer kreeg tijdens het werk eens een stuk ijzer in zijn oog. Hij werd met spoed in het ooglijdersgasthuis opgenomen en moest het oog missen. Jan van den Hengel zelf heeft bij het beslaan één keer een trap van een paard opgelopen. Zijn vrouw wilde toen dat het afgelopen was met beslaan maar Jan is rustig doorgegaan.
Eens had hij het verschrikkelijk in zijn rug. Toen heeft de oude Henk van den Bergh uit Blaricum zes weken waargenomen.
Uit zijn eerste huwelijk met Maria van Nimwegen had Jan drie kinderen:

- Bertha, geboren 1917; ze is non geworden bij de Dominicanessen en op 37-jarige leeftijd overleden;
- Reijer, geboren 1919

- Rie (Maria Johanna), geboren 1921.

Uit zijn tweede huwelijk met Maria Arnolda Kuijer zijn ook drie kinderen geboren:

- Jan, geboren 1924
- Tiny (Catharina Cornelia) geboren 1927 en in 1955 getrouwd met Jan Schouten uit Eemnes (Laarderweg 58);
- Jenny (Adriana Margaretha) geboren 1934 getrouwd met C.J. de Wit.

FAMILIE STEENMAN

Dit familieoverzicht begint met Barend Steenman en Antje Roolker. Ze woonden in Muiden en hadden onder anderen een dochter Gerarda Elisabeth (1860-1932) getrouwd met Joannes Zaal en een zoon:

1. **Joannes Steenman**

geboren Muiden	27-02-1857
overleden Eemnes	05-08-1934
trouwt Eemnes	17-06-1890
Mietje Ruiter dochter van	
Rutger Ruiter en Heintje van Isselt	

Bij smederij Steenman.
v.l.n.r. Jan Janssen-Alida Maria Steenman-Voskuilen (1901-1952) en Geurt Wortel.
Foto uit 1941.

Jan kwam in 1887 in Eemnes werken in de smederij van Van der Schuur op Wakkerendijk 22. In 1888 heeft hij deze smederij gekocht. Uit zijn huwelijk met Mietje Ruiter zijn twee kinderen geboren: een dochter Anna Hendrika (1891-1976) in 1921 getrouwd met Hendrikus Mossing uit Hoogland; het tweede kind was een zoon:

1.1. **Bernardus Rutgerus Steenman**
geboren Eemnes 21-02-1895
overleden Eemnes 13-03-1940
trouwt Eemnes 21-11-1924
Alida Maria Voskuilen
geboren Eemnes 02-08-1901
overleden Apeldoorn 28-05-1952

Bernard werd ook smid en nam de smederij van zijn vader over. Hij stierf toen hij nog maar 45 jaar oud was in 1940. Zijn weduwe Alida Voskuilen is in 1947 hertrouwd met Wijnandus Bels, die smid was in Apeldoorn.
Bernard Steenman en Alida Voskuilen kregen één kind:

Smid Jan Steenman (geboren 1925). Van 1940 tot 1983 smid op Wakkerendijk 22.

1.1.1. **Joannes Petrus Steenman**
geboren Eemnes 28-01-1925
trouwt Eemnes 22-04-1947
Alida Groen
geboren Laren 12-04-1926

Jan nam als jonge knaap de smederij van zijn vader over. Tot 1983 was hij als smid actief. Daarna kwam er een eind aan het familiebedrijf.
Jan en zijn vrouw kregen vijf dochters en één zoon.

FAMILIE VAN HAMERSVELD

De smedenfamilie Van Hamersveld vinden wij sinds 1938 in Eemnes. Het begon met de zoon van Willem van Hamersveld en Jacoba van Hoeijen uit Hoogland:

1. **Hendrikus van Hamersveld**
geboren Hoogland 03-02-1910
overleden Laren 26-09-1975
trouwt Hoogland 11-09-1935
Margaretha Adriana Baas
geboren Hoogland 07-04-1909

overleden Blaricum 16-12-1999

Hendrik kwam uit een familie van boeren. Hij kende geen smeden onder zijn voorouders. Na zijn huwelijk ging hij met zijn vrouw in Soest wonen op het adres Kerkstraat 48. Hij werkte daar bij smederij Valkenet. Na een paar jaar begon hij voor zichzelf in Eemnes.
Smederij Everts (Laarderweg 6) was gestopt en Hendrik kon op het erf van zijn zwager Hannes Wiggerts aan de Meentweg 19 in een golfplaten schuurtje voor zichzelf beginnen. Zo ging hij eerst nog enige tijd elke dag op de fiets van Soest naar Eemnes. Op 21 november 1938 verhuisde het gezin naar Eemnes. Ze kregen een woning op Stadwijk op het adres Wakkerendijk 50.
Op 10 november 1943 kreeg het gezin een grotere woning: men verhuisde naar Kerkstraat 4. Hendrik kocht de woning in 1944 van Mie v.d. Geer, de weduwe van smid Arie Everts.
Volgens de familieverhalen heeft Hendrik rond 1946 zijn schuur aan de Meentweg verlaten waarna hij zijn bedrijf vestigde achter zijn woning Kerkstraat 4. Volgens dezelfde familieverhalen schoot Hendrik in de Tweede Wereldoorlog nog wel eens te hulp als er paardenrazzia's kwamen. Hij sloeg dan een hoefnagel in het paard, waardoor het dier kreupel werd. De Duitsers namen zo'n kreupel paard dan niet mee. Na de razzia haalde Hendrik de hoefnagel er weer uit.
Op de dam bij de smederij moet vroeger ook een hoefstal met vier palen gestaan hebben. Als de

Smid Hendrik van Hamersveld als muzikant bij de Eemnesser Fanfare.

Smid Hendrik van Hamersveld (1910-1975). Smid op Meentweg 19 en Kerkstraat 4

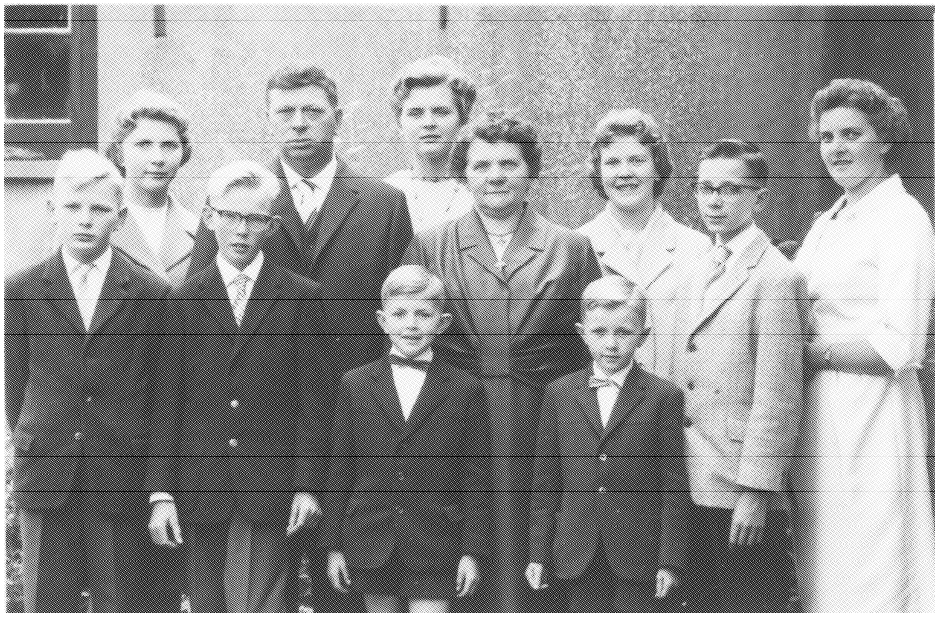

Familie Van Hamersveld. Op de voorgrond de vijf zonen:
v.l.n.r.: Joop-Henk-Gerard-Adriaan en Wim.
Daarachter v.l.n.r.: Wil-vader Hendrik van Hamersveld-An- moeder Margaretha Adriana Baas - Grad en Co. Foto van ± 1960.

paarden wild waren, werden ze in de hoefstal gezet.
Na enkele decennia werd de smederij ingrijpend verbouwd. Na de dood van Hendrik in 1975 werd het bedrijf overgenomen door zijn zoons Wim en Henk. in 1988 is het verplaatst naar de Bramenberg.

Uit het huwelijk van Hendrik van Hamersveld en Margaretha Baas zijn vier dochters en vijf zonen geboren.

Nog meer zwervende smeden:

DE FAMILIE FAKKELDIJ

Uit de omgeving van Rees en Emmerik in het voormalige Duitse Hertogdom Kleef komt de familie Fakkeldij.
Rond 1800 vestigen leden van deze familie zich in Baarn en omgeving. Hun familienaam wijst

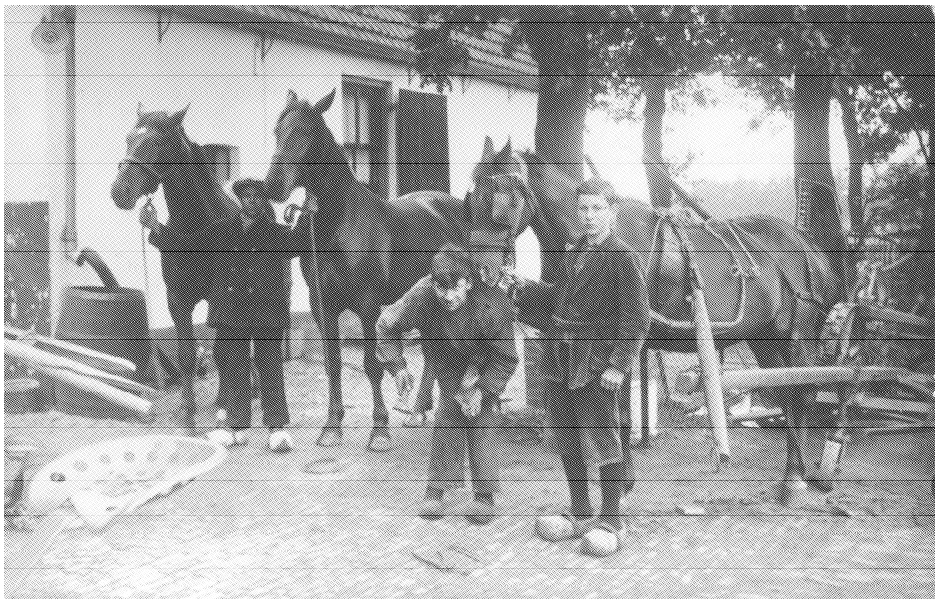

Paarden beslaan, hoogstwaarschijnlijk bij een smederij in Soest. Wie kent de mensen op deze foto? De foto is afkomstig van de smid Hendrik van Hamersveld.

al op een verband met het beroep van smid.
Hendrik Fakkeldij, geboren in 1839 in Hilversum als zoon van Johannes Fakkeldij en Marritje Oostendorp is van 1860 tot 02-05-1863 smidsknecht bij smederij Kuijer op Wakkerendijk 168-170.
Zijn broer Bart Fakkeldij had een zoon Wijnand Fakkeldij (1873-1958), die smid in Hilversum was (Achterom). Zijn dochter Aaltje Fakkeldij (1900-1973) trouwde Klaas Tukker (1901-1958), die ook smid was. Hij had vanaf 1938 zijn smederij aan de Prins Bernhardstraat (Schapenstraat) in Hilversum. Dit bedrijf werd voortgezet door zijn zoon Coen Tukker en daarna door diens schoonzoon Gomes. De smederij bestaat anno 2001 nog steeds als constructiebedrijf Tukker BV, in 2000 verplaatst naar de Franciscusweg.

De eindconclusie van dit verhaal is, dat er in het verleden heel duidelijk bepaalde smedenfamilies te onderscheiden waren. Voor de regio Gooi- en Eemland hebben wij dit aan de hand van allerlei voorbeelden willen laten zien. Wij beseffen wel dat dit overzicht niet compleet is. Voor op- en aanmerkingen kunt u terecht bij de samenstellers:

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes

Bertie van Wijk-Blom
Raadhuislaan 39
3755 HA Eemnes

035-538 9849 035-531 4689

Dank aan de medewerkers:

Diverse mensen hebben meegeholpen bij het realiseren van deze artikelen over de smederijen en smedenfamilies in Eemnes. Onze dank gaat uit naar:

- Smid Nico v.d. Bergh - Laren
- G. Derks – Arnhem
- Smid Jaap Eek – Eemnes
- Adriaan van Hamersveld – Eemnes
- Mevrouw A. Harskamp-Steenman – Eemnes
- D. van 't Klooster – Eemnes
- Mevrouw Kruijning-van Wilsum – Huizen
- Mevrouw A. Majoor-van Hamersveld - Tienhoven
- De heer en mevrouw Perier-van Wilsum – Blaricum
- Mevrouw T. Schouten-van den Hengel – Eemnes
- Piet van den Hengel – ambulant smid – Soest
- H.v.d. Voort – Hilversum.
- H. Wiggerts Eemnes

Wie heeft mijn moeder gekend?

Mijn moeder: Aaltje (Alie) van de Pol werd op 29-03-1927 geboren aan de Wakkerendijk 234 te Eemnes. Haar oudere zusje Kaatje (Katrien) stierf op jonge leeftijd na een ongeval met een hooiwagen. Mijn moeder trouwde in september 1949 met mijn vader: Maarten Gerardus Koch en zij gingen wonen aan de Wakkerendijk 252, achter Het Zwaantje. In 1951 werd mijn broer Atie geboren, in 1953 mijn broer Joep en in 1957 werd ik geboren. Omdat mijn moeder nogal ziekelijk was en het huis erg vochtig verhuisde ons gezin in november 1957 naar dr Jhr. C. Roëllaan nr 7. Mijn moeder overleed in oktober 1965. In 1968 verhuisden wij naar Huis ter Heide. Mijn opa heb ik helaas nooit gekend, mijn opoe overleed een aantal jaren na mijn moeder en mijn oom, de enige broer van mijn moeder (Aalt van de Pol), overleed een aantal jaren geleden. Mijn moeder was o.m. lid van het Eemnesser koor Excelsior. Nu ik zelf wat ouder word en mijn kinderen groter, wordt het verlangen om meer over het leven van mijn moeder te weten te komen groter en groter. Wie helpt mij?

Marike Schakel-Koch
Gelreweg 39
3851 GM Ermelo

Wie doet er mee? Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen:

Wiebe van IJken, tel. 538 9367
Bertie van Wijk-Blom, tel. 531 4689
Henk van Hees, tel. 538 9849
zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wanneer u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw bidprentjes.

Livia van Eijle, Geuzenweg 284, Hilversum, tel. 588 2835
is bezig met:

- klederdrachten van Eemnes en omgeving. Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd. We hebben heel mooie inventarisatie-formulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dit met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.

Wie helpt?

Henk van Hees,
Kerkstraat 15, tel. 538 9849
Bertie van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39, tel. 531 4689
zijn bezig met:

- de familie Zanoli
- de familie van ('t) Klooster
- De familie Fokken

Gevraagd:
o.a. familieverhalen, foto's, familieberichten.

Schenkingen H.K.E.

In de afgelopen periode ontvingen wij de volgende zaken als aanvulling voor de collectie van de HKE:

- Materiaal afscheid burgemeester De Bekker- Eemnesser gemeenteblad - exemplaren de Vallei en Eemlander van:
  A. de Ruijgt, Driest 1, Eemnes;
- Varkenskrabber van:
  G. Ruizendaal, Maalderij 28, 3755 CG Eemnes;
- zeven cliché's betreffende kerken, haven etc. van Eemnes + enkele foto's van:
  C.J. Bakker, De Poll-laan 4, Bathmen;
- Gekleurde prent "Wintervermaak te Eemnes" naar schilderij van C. Vreedenburgh van:
  Mevrouw J. de Roos-Post, Breitnerlaan 23, Hazerswoude-Dorp;
- Archiefstukken betreffende Eemnes uit de nalatenschap van Peter Bakker, voorheen restaurateur, van:
  Mevrouw A. Bakker-van Dijk;
- 64 zwart-wit foto's van Eemnes indertijd gemaakt door Laurens Marrée, geschonken door:
  Mevrouw B. Marrée-Rutges, Bovenkerkweg 18, 3417 TA Montfoort;
- Smeedtang + 9 foto's van H. Wiggerts in actie als smid; geschonken door:
  H. Wiggerts, Wakkerendijk 108, 3755 DE Eemnes;
- Acht foto's van de familie Bangert van:
  Mevrouw M. Kruijning-van Wilsum, Albardastraat 7, Huizen;
- Foto's van de familie Bangert en Soek van:
  de heer en mevrouw Perier, Klaphek 9, Blaricum;
- Bidprentjes van:
  Familie V.d. Tweel, Parklaan 3, Eemnes;

Voor al deze schenkingen willen we u van harte bedanken.

Herinneringen

Tussen Wakkerendijk 210 (J. Roothart) en Wakkerendijk 224
(IJ. Kroeskamp) stond vroeger een grote pomp.
De pomp stond tussen de dam naar de boerderij van Wous Stalenhoef en de schooldam.
Waarschijnlijk was het een "openbare" pomp. Vóór de aanleg van waterleiding in de jaren 20 was die pomp waarschijnlijk bedoeld voor de bewoners van de schooldambuurt.
Teus Blom (Wakkerendijk 220-224) was eigenaar van de voormalige school van Eemnes-Binnen (Wakkerendijk 220-224) en tevens eigenaar van de pomp.
In de jaren 30 toen Teus zelf al waterleiding had, kon hij het toch niet laten om de pomp "in bedrijf" te houden.
Regelmatig liep Teus met een emmer water en de pomparm, pompzwengel of pompestaart naar de pomp aan de schooldam.
Hij bevestigde dan de zwengel aan de pomp, goot aan de bovenkant de emmer leeg en begon te pompen.
Eerst kwam er niets, dan wat vuil water, dat al pompende steeds helderder werd. Als het water helder genoeg was naar de zin van Teus, dan mocht ik pompen. Teus spoelde dan de emmer schoon. Als de emmer weer vol was proefde hij het water en liet ook mij drinken.
Teus sprak : "Prima water, lekker koel en je proeft het ijzer. Ik weet nog niet water beter is; dit water of leidingwater."
Teus uitte hier zijn nostalgie over het water uit vroegere jaren en zijn twijfel over het slappere leidingwater dat er voor in de plaats gekomen was.
Ik was het van harte met Teus eens. We hadden thuis ook een pomp. Waarschijnlijk was die pomp gebleven omdat men bij de aanleg van de waterleiding niet helemaal gerust was op een goede afloop. De pomp bij ons diende meer voor het grove werk, vuile voeten wassen alvorens je de teil mocht instappen, enz…
Ik zou het niet in mijn hoofd gehaald hebben om dat koude water uit die pomp van ons te drinken en te proeven.
Maar dat water uit de pomp van Teus was voortreffelijk.
Ik voelde me compagnon van Teus en een beetje mede-eigenaar van de pomp, die dat koele water voortbracht.
Hierboven staat de pomp van de schooldam afgebeeld. Weliswaar niet in volle glorie, want de pompzwengel ontbreekt, die bewaarde Teus.
Bovendien ontnemen drie personen de pomp haar grote gratie. Op de pomp sta ik. Ook niet in volle glorie. Door eigen toedoen sta ik er erg slecht op. Dat komt, omdat ik bovenop de pomp wilde zitten, maar dat mocht ik niet. Het kon ook niet, want het was bovenop die pomp al vol. Ter compensatie kreeg ik die

verfoeilijke boot in mijn handen gedrukt.

Het was inderdaad een rot boot. De persoon, die dat scheepje aan mij cadeau deed, had vast en zeker een geweldige hekel aan me. ”We zullen hem lekker te pakken nemen” zal de gever of geefster waarschijnlijk gedacht hebben.
Als ik het bootje in een teil water zette, dan ging het meteen scheef staan. Als het ding omgevallen was en dat gebeurde al gauw, dan kon ik wel stoppen en de boel weer opruimen. Het zeil van de boot, een paar stukjes gewoon laken, was nat geworden. Het onding kon alleen nog maar liggen. Het nare bootje was topzwaar geworden.
Met dat stomme schip ben ik zelfs een keer naar de Wetering gelopen om het daar toch nog maar eens te proberen. Ik haatte de boot. Ik had al een poging gedaan om het ding aan mijn neefje te geven, maar hij wilde de boot niet hebben. Hij had zeker geen zeemansbloed in zijn aderen.

Ik meende echt dat ik recht had op een ereplaats bovenop de pomp gezien mijn relatie met Teus Blom en de pomp.
Bovendien zat ik wel meer op die pomp en mijn zusje en neefje niet, ze zaten er slechts ter gelegenheid van de foto die gemaakt moest worden. Ze hadden helemaal niet van doen met de pomp en ik wel.

Maar nu, ruim 65 jaar later, nu alle drie de mensen die op de foto staan ook 65 jaar ouder geworden zijn en de pomp allang verdwenen is, moet je dat toch relativeren; je moet er nu toch om glimlachen.
Dat is ook zo, maar telkens als ik die foto onder ogen krijg en die twee daar bovenop de pomp lachend zie zitten en mij daar pruilend en met dat stomme bootje in mijn handen in de lens zie kijken….
En het was mijn pomp!

Chris Roothart
Meentweg 166

3454 AZ De Meern.